

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 26.9.2006
KOM(2006) 549 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

Seurantakertomus Bulgarian ja Romanian valmiudesta EU:n jäsenyyteen

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
2.	Seurantakertomuksen pääkohdat lyhyesti	3
2.1.	Bulgaria	4
2.2.	Romania	5
3.	Suoja- ja muut tomenpiteet	7
3.1.	Kaikkiin jäsenvaltioihin sovellettavat välineet	7
3.2.	Liittymissopimukseen perustuvat välineet	8
3.3.	Liitännäistoimenpiteet, joita Bulgarian ja Romanian liittyminen edellyttää	9
3.3.1.	Oikeuslaitos ja korruption torjunta	10
3.3.2.	Maatalouteen osoitetut varat	11
3.3.3.	Elintarviketurvallisuus	12
3.3.4.	Lentoturvallisuus	12
4.	Päätelmät	13
MAAKOHTAINEN LIITE: BULGARIA		15
MAAKOHTAINEN LIITE: ROMANIA		35

1. Johdanto

Eurooppa-neuvosto ilmoitti vuonna 2002, että sen tavoitteena oli toivottaa Bulgaria ja Romania tervetulleiksi Euroopan unionin jäseniksi vuonna 2007, jos ne edistyisivät riittävästi jäsenyyskriteerien täyttämisessä. Liittymisneuvottelut saatiin päätökseen joulukuussa 2004. Liittymissopimus[1] allekirjoitettiin huhtikuussa 2005. Liittymissopimuksen ovat tähän mennessä ratifioineet Bulgaria, Romania ja 21 jäsenvaltiota. Lisäksi ratifiointi on käynnissä jäljellä olevissa neljässä jäsenvaltiossa. Sopimuksen mukaan Bulgaria ja Romania liittyvät Euroopan unioniin 1. tammikuuta 2007, jollei neuvosto päätä komission suosituksesta lykätä liittymisajankohtaa 1. päivään tammikuuta 2008.

Komissio totesi toukokuussa 2006 antamassaan kertomuksessa[2], että molemmat maat lienevät valmiita jäsenyyteen 1. tammikuuta 2007 mennessä, jos ne panostavat tiettyjen jäljellä olevien ongelmien ratkaisemiseen. Komissio ilmoitti, että se antaisi uuden kertomuksen molempien maiden jäsenyysvalmiudesta lokakuun alkuun mennessä.

Tässä kertomuksessa esitetään komission arvio Bulgarian ja Romanian edistymisestä toukokuun 2006 jälkeen. Siinä vahvistetaan, että molemmat maat ovat edistyneet jäsenyysvalmistelujensa päätökseen saattamisessa ja osoittaneet, että ne pystyvät soveltamaan EU:n periaatteita ja lainsäädäntöä 1. päivästä tammikuuta 2007. Lainsäädännön yhdenmukaistamisessa yhteisön säännöstön kanssa on päästy pitkälle. Komissio kuitenkin nostaa myös esille tiettyjä aloja, jotka antavat edelleen aihetta huoleen, ja lisäksi aloja, joilla komissio aikoo toteuttaa tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen EU:n asianmukaisen toiminnan, elleivät asianomaiset maat itse ryhdy välittömästi korjaaviin toimiin. Molempia maita kehotetaan hyödyntämään liittymistä edeltävät kuukaudet jäljellä olevien ongelmien ratkaisemiseksi.

2. Seurantakertomuksen pääkohdat lyhyesti

Tässä jaksossa esitetään tiivistelmä kummankin maan edistymisestä toukokuun 2006 jälkeen. Kertomuksessa keskitytään lähinnä aloihin, joilla toukokuun 2006 kertomuksen päätelmien mukaan tarvittiin välittömiä toimia tai lisäponnisteluja. Bulgarian tapauksessa näitä aloja ovat oikeusjärjestelmä, korruption torjunta, poliisiyhteistyö ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, rahanpesu, maatalouden yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä, tarttuvat spongiformiset enkefalopatiat (TSE:t) ja varainhoidon valvonta. Romanian osalta alat ovat vastaavasti oikeusjärjestelmä ja korruption torjunta, maatalouden yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä, maksajavirastot, TSE:t ja verojärjestelmien yhteenliitettävyys.

Kertomuksessa selostetaan lisäksi lyhyesti poliittisiin, taloudellisiin ja yhteisön säännöstöä koskeviin arviointiperusteisiin liittyvää edistymistä.

---

[1] Liittymissopimus käsittää kaikkien nykyisten jäsenvaltioiden sekä Bulgarian ja Romanian välisen sopimuksen, pöytäkirjan näiden kahden maan Euroopan unioniin liittymistä koskevista ehdoista ja menettelyistä sekä asiakirjan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu.

[2] Komission tiedonanto KOM(2006) 214, 16.5.2006.

2.1. Bulgaria

Oikeusjärjestelmän uudistamisessa on edistytty jonkin verran. Tuomareiden nimittämisestä ja arvioinnista on annettu säännökset, joissa vahvistetaan objektiiviset menettelyt tarkoitusta varten. Esitutkintamenettelyjä on parannettu ottamalla käyttöön nopeutettu menettely. Ylimmän tuomarineuvoston uudistamista on oikeudellisten menettelyjen avoimuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi jatkettava erityisesti siltä osin kuin on kyse tuomarineuvoston vastuuvelvollisuudesta ja kyvystä hallinnoida tehokkaasti oikeuslaitosta. Rikosoikeudellisten menettelyjen täytäntöönpanossa on edelleen ongelmia. Siviiliprosessilakia ja oikeuslaitosta koskevaa lakia ei ole vielä annettu. Perustuslakiin on tehtävä muutoksia.

Korruption torjunnan lainsäädäntökehystä on parannettu tekemällä muutoksia poliittisia puolueita koskevaan lakiin ja korkeiden virkamiesten omaisuustietojen julkisuudesta annettuun lakiin. Kaikki ministerit ovat julkaisseet omaisuusilmoituksensa Internetissä. Korkealla tasolla esiintyvää korruptiota koskevista tutkimuksista tai syytetoimista on kuitenkin vain vähän konkreettisia esimerkkejä. Korruptio on edelleen ongelma. Riski on suurin julkishallinnon piirissä ja erityisesti verojen ja tullien kannosta rajalla vastaavien viranomaisten ja paikallisviranomaisten keskuudessa.

Rahanpesua koskeva Bulgarian lainsäädäntö vastaa nyt pääosin yhteisön säännöstöä. Lainsäädännön täytäntöönpano on kuitenkin ollut tähän mennessä rajallista, eivätkä rahanpesua koskevat syytetoimet ole toistaiseksi johtaneet tuloksiin.

Järjestäytynyttä rikollisuutta koskevissa tapauksissa nostetut syytteet ovat edelleen vain harvoin tuloksekkaita. Luotettavia rikostilastoja ei vielä ole saatavissa. Lainvalvontaa on tehostettu ja rikollisverkostoja vastaan on toteutettu joitakin onnistuneita operaatioita, joissakin tapauksissa yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan osallistuvien tahojen välinen yhteistyö on kuitenkin edelleen riittämätöntä. Rikollisten varoja ei takavarikoida järjestelmällisesti.

Yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän perustamisessa on edistytty viime aikoina selvästi. Viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän (LPIS) ja paikkatietojärjestelmän (GIS) valmistumiselle on kuitenkin asetettu tiukka aikataulu, mikä saattaa johtaa siihen, että työ ei ole niin laadukasta kuin pitäisi. Lisäksi näiden järjestelmien ja viljelijärekisterin välisen yhteyden luomisessa on sattunut viivästyksiä. On edelleen olemassa todellinen vaara, että yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä ei toimi Bulgariassa asianmukaisesti liittymiseen mennessä. Järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi tarvitaankin vielä jatkuvia ja joillakin aloilla tehostettuja toimia.

Bulgaria on edistynyt huomattavasti tarttuviin spongiformisiin enkefalopatioihin (**TSE**) liittyvässä kuolleiden eläinten ja eläinperäisten sivutuotteiden keruussa ja käsittelyssä. Tarvittavat toimenpiteet on toteutettu. Bulgarian on kuitenkin taattava niiden tehokas täytäntöönpano.

Varainhoidon valvonnan alasta voidaan todeta, että laajennetun hajautetun täytäntöönpanojärjestelmän (EDIS-järjestelmän) hyväksymisprosessissa on edistytty joidenkin asianomaisten rakenteiden osalta, mutta etenkin rakennerahastojen

täytäntöönpanossa tarvittavien valmiuksien kehittämistä on vielä tehostettava. Yhtään hyväksyntää ei ole kuitenkaan vielä annettu.

Edellä mainitut alat ovat niitä, joilla toukokuun kertomuksessa todettiin tarvittavan lisää edistymistä. Muista toukokuussa 2006 vielä ratkaisemattomista kysymyksistä todetaan seurantakertomuksessa seuraavaa:

Yhteisön säännöstön muilla aloilla on tapahtunut merkittävää edistymistä maataloutta, kalastusta, kuluttajien ja terveyden suojelua sekä sosiaalipolitiikkaa ja työllisyyttä koskevien lukujen useilla osa-alueilla. Tämän johdosta Bulgarian valmistelut ovat nyt hyvässä vaiheessa useimmilla yhteisön säännöstön osa-alueilla.

Tietyillä aloilla tarvitaan kuitenkin vielä lisää edistymistä. Näitä ovat muun muassa sosiaalisen osallisuuden edistäminen, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu, syrjinnän torjunta ja kansanterveys, liikennevakuutukset, ydinenergia ja ydinturvallisuus, ympäristö, tulevien rakennerahastojen varainhoito ja sen valvonta sekä eläintaudit.

Bulgaria on edistynyt edelleen taloutensa vakauttamisessa ja uudistamisessa. Jos se jatkaa nykyisellä uudistusten tiellä, sen pitäisi pystyä selviytymään kilpailun ja markkinavoimien paineista unionissa.

Kokonaisuutena katsoen edistymistä on tapahtunut jonkin verran seuraavilla aloilla: ihmiskauppa, lastensuojelu sekä vähemmistöjen suojelu ja sopeuttaminen. Vankilaolojen, vammaisten kohtelun, mielenterveyshuollon ja yleisradiotoiminnan aloilla on edistytty vain vähän. Lisätoimia tarvitaan. Bulgarian on lisäksi varmistettava julkishallinnon uudistuksen jatkuminen.

2.2. Romania

Oikeusjärjestelmän uudistamisessa on tapahtunut edistystä. Ylin tuomarineuvosto (CSM) on ryhtynyt ratkomaan keskeisiä haasteita, jotka liittyvät lainsäädännön tulkinnan ja soveltamisen yhtenäistämiseen, oikeuslaitoksen henkilöstön määrään ja työtaakkaan. Työolosuhteet ovat parantuneet, sillä kaikissa tuomioistuimissa ja syyttäjänvirastoissa on otettu käyttöön nykyaikaista atk-laitteistoa. Sen sijaan lainsäädännön yhdenmukainen tulkinta ja soveltaminen kaikissa tuomioistuimissa ei ole vielä toteutunut. Eräillä ylimmän tuomarineuvoston jäsenillä saattaa edelleen olla eturistiriitoja tutkinta-asioissa ja heidän toimintansa voi olla epäeettistä, mikä vaikuttaa haitallisesti tuomarineuvoston maineeseen. Toistaiseksi ei ole toteutettu lainkaan toimenpiteitä, joilla pyrittäisiin korjaamaan syyttämisestä vastaavan ministeriön hallinnossa esiintyviä puutteita. Kyseiset ongelmat on mainittu ministeriön uusimmassa vuosikertomuksessa.

Korruption torjunnan osalta on tapahtunut edistystä. Oikeushenkilöiden rikosoikeudellisen vastuun käsite on otettu käyttöön, ja lisäksi on annettu uutta lainsäädäntöä, jolla tiukennetaan poliittisten puolueiden rahoitusta koskevia sääntöjä. Kansallisen korruptiontorjuntaviraston (DNA) korkean tason korruptiotapauksissa käynnistämien puolueettomien tutkimusten määrä on jatkuvasti kasvanut ja niiden laatu parantunut. Poliittisten toimijoiden on kuitenkin osoitettava selkeää poliittista tahtoa ja varmistettava korruption torjunnassa tähän mennessä saavutettujen tulosten pysyvyys. Parlamentissa on esiintynyt pyrkimyksiä rajoittaa huomattavasti korruption torjuntaan

tähtäävien toimien tehoa. Korruptio on edelleen keskeinen huolenaihe erityisesti paikallishallinnon tasolla.

Viime aikoina on tapahtunut edistystä **maksajavirastojen** sekä **yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän** perustamisen osalta.

Maksajavirastojen osalta on kuitenkin ratkaisematta useita kysymyksiä, jotka liittyvät asianmukaisen tietoteknisen järjestelmän oikea-aikaiseen käyttöönottoon, henkilöstön, laitteiston ja toimitilojen riittävyyteen sekä useimpien hallinto- ja valvontamenettelyjen keskeneräisyyteen.

Samoin ratkaisematta ovat kysymykset esimerkiksi asianmukaisen tietoteknisen järjestelmän oikea-aikaisesta käyttöönotosta yhdennettyä hallinto- ja valvontajärjestelmää varten sekä viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän/paikkatietojärjestelmän (LPIS/GIS) täytäntöönpanon tiukasta aikataulusta ja kyseisen järjestelmän laadusta. Paikalla suoritettavia tarkastuksia varten on palkattava ja koulutettava lisää henkilöstöä, hankittava laitteistoa ja laadittava menettelykäsikirjat.

On olemassa edelleen vaara, että maksajavirastot ja yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä eivät ole Romaniassa täysin toimintavalmiita vielä liittymishetkelläkään. Järjestelmän toimintakuntoon saattaminen edellyttää tehostettuja toimia, joita on jatkettava, kunnes järjestelmä otetaan käyttöön.

Romania on edistynyt hienosti kuolleiden eläinten ja eläinperäisten sivutuotteiden keräilyssä ja käsittelyssä (**TSE**). Sen sijaan vaatimustenmukaisen järjestelmän perustamista koskevan ohjelman täytäntöönpano on edelleen kesken. **Verotusta** koskevien atk-järjestelmien yhteenliitettävyyden osalta on tapahtunut huomattavaa edistystä. Romania on läpäissyt testit, jotka koskevat keskeisten atk-järjestelmien toimintaa, ja valmistelut tällä alalla asetettujen velvoitteiden täyttämiseksi etenevät hyvin.

Edellä mainitut alat ovat niitä, joiden osalta toukokuun kertomuksessa todettiin tarvittavan lisää edistymistä. Muista toukokuussa 2006 vielä ratkaisemattomista kysymyksistä todetaan seurantakertomuksessa seuraavaa:

Yhteisön säännöstön osalta on tapahtunut huomattavaa edistystä useilla aloilla, kuten aluepolitiikassa, vaikkakin toimia valmiuksien kehittämiseksi on tehostettava erityisesti rakennerahastojen täytäntöönpanoa varten. Edistystä on tapahtunut myös ympäristön, oikeus- ja sisäasioiden sekä teollis- ja tekijänoikeuksien aloilla. Tämän johdosta Romanian valmistelut ovat nyt hyvässä vaiheessa useimmilla yhteisön säännöstön osa-alueilla.

Tietyillä aloilla tarvitaan kuitenkin vielä lisää edistymistä. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalipolitiikka, työllisyys, kansanterveys, muuntogeeniset organismit, liikennevakuutukset, luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä koskevat pääomavaatimukset, rahanpesu, petosten ja korruption torjunta, tulevien rakennerahastojen varainhoito ja valvonta sekä eläintaudit.

Romania on edistynyt edelleen taloutensa vakauttamisessa ja uudistamisessa. Jos se jatkaa nykyisellä uudistusten tiellä, sen pitäisi pystyä selviytymään kilpailun ja markkinavoimien paineista unionissa.

Kaiken kaikkiaan edistystä on tapahtunut jonkin verran seuraavilla aloilla: ihmiskauppa, pidätettyjen olosuhteet, omaisuuden palauttaminen ja lastensuojelu. Vammaisten kohtelun, mielenterveyshuollon sekä vähemmistöjen suojelun ja yhteiskuntaan sopeuttamisen osalta on tapahtunut vain vähän edistystä. Lisätoimia tarvitaan. Romanian on myös huolehdittava siitä, että julkisen hallinnon uudistamisen tulokset ovat kestävät, ja toimittava EU:n ulkopoliittisten kannanottojen mukaisesti. Tämä koskee esimerkiksi Kansainvälistä rikostuomioistuinta.

3. Suoja- ja muut tomenpiteet

Komissio seuraa yhteisön säännöstön täytäntöönpanoa liittymisestä lähtien samoin kuin muidenkin jäsenvaltioiden tapauksessa ja käyttää tässä työssä tarvittaessa kaikkia **EU:n lainsäädännön (säännöstön)** tarjoamia välineitä. Lisäksi käytettävissä on erityisiä, vain Bulgariaan ja Romaniaan sovellettavia välineitä, joista määrätään **liittymissopimuksessa**.

Yhteisön säännöstöön perustuvia välineitä selostetaan 3.1 jaksossa. Liittymissopimukseen perustuvat välineet puolestaan esitetään 3.2 jaksossa. Jaksossa 3.3 käydään läpi ne erityiset liitännäistoimenpiteet, joita Bulgarian ja Romanian liittymisen unioniin katsotaan edellyttävän.

3.1. Kaikkiin jäsenvaltioihin sovellettavat välineet

Näillä välineillä tarkoitetaan sellaisia ehkäiseviä tai korjaavia toimia, joita komissio on velvollinen toteuttamaan EU:n politiikkojen asianmukaista toimintaa mahdollisesti haittaavien puutteiden korjaamiseksi. Näihin kuuluvat suojatoimenpiteet, EU:n myöntämiä varoja koskevat rahoitusoikaisut, kilpailupolitiikkaan liittyvät toimenpiteet ja rikkomisesta johtuvat menettelyt[3]. Näiden välineiden oikeusperustana on **yhteisön säännöstö**.

Lisäksi Euroopan rasismin ja muukalaisvihan seurantakeskus (EUMC) jatkaa tiettyjen ihmisoikeuksiin liittyvien näkökohtien seurantaa Bulgarian ja Romanian liittymisen jälkeen tarkkaillen erityisesti rasismin ja siihen liittyvän syrjinnän vastaisten toimien ja vähemmistöjen myönteiseen sopeuttamiseen tähtäävien toimien toteuttamista. EUMC:n toimialuetta, joka kattaa kaikki jäsenvaltiot, on jo laajennettu Bulgariaan ja Romaniaan.

Yhteisön säännöstöön perustuvia suojatoimenpiteitä voidaan liittymisestä lähtien soveltaa, kuten muidenkin jäsenvaltioiden tapauksessa, monilla politiikanaloilla (liikenne, elintarviketurvallisuus, lentoturvallisuus jne.). Tällaisia toimenpiteitä sovelletaan niin kauan kuin niiden taustalla olevat ongelmat jatkuvat. Päätöksenteko tapahtuu asiassa kulloinkin sovellettavan EU-lainsäädännön mukaisesti ja saattaa tästä syystä vaihdella politiikanalasta riippuen. Yhteisön säännöstöön sisältyy esimerkiksi useita EU:n elintarviketurvallisuuden varmistamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Kustakin eläin- tai kasvitaudista annetuissa direktiiveissä määritetään toimenpiteet, jotka on toteutettava, jos kyseisestä tautia esiintyy jossakin nykyisistä tai uusista jäsenvaltioista. Usein kyse on

[3] Jos yhteisön säännöstöä ei sovelleta asianmukaisesti jossakin jäsenvaltiossa, yksityiset ja julkiset tahot voivat lisäksi vedota kansallisiin tuomioistuimiin ja viime kädessä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimeen EY:n lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi. Tällöin asianomainen jäsenvaltio voi saada tuomion yhteisön säännöstön rikkomisesta.

kiellosta viedä tiettyjä eläimiä tai tuotteita asianomaisesta jäsenvaltiosta sisämarkkinoille, kunnes tauti on saatu hallintaan tai hävitettyä. Komissio voi päättää elintarviketurvallisuutta koskevista toimenpiteistä määräenemmistöllä saatuaan asiasta elintarvikeketjua ja eläinten terveyttä käsittelevän pysyvän komitean puoltavan lausunnon.

Komissio voi soveltaa suojatoimenpiteitä EU:n myöntämien varojen yhteydessä. Tämä käsittää myös rahoitusoikaisut. Jos EU:n varoja ei käytetä asianmukaisesti, tämä voi johtaa varojen maksun lykkäämiseen tai siihen, että komissio vaatii myönnettyihin varoihin oikaisuja (eli tulevien maksujen alentamista) tai perii varoja takaisin.

Maatalouteen osoitettuja varoja voidaan yhteisön säännöstön mukaan valvoa eri tavoin. Jäsenvaltioilla on ensinnäkin oltava hyväksytyt ja tehokkaat maksajavirastot, jotka varmistavat maatalousmenojen asianmukaisen hallinnoinnin ja valvonnan. Jäsenvaltioiden edellytetään myös soveltavan toimivia valvontajärjestelmiä ja erityisesti käyttävän hyvin toimivaa yhdennettyä hallinto- ja valvontajärjestelmää suorissa tukimaksuissa maanviljelijöille ja osassa maaseudun kehittämismenoja, jotta voidaan välttää vilpilliset käytännöt ja sääntöjenvastaiset maksut. Jos jäsenvaltiot eivät käytä tällaisia valvontajärjestelmiä asianmukaisesti, komissio päättää tilien tarkastamista ja hyväksymistä koskevien menettelyjen yhteydessä jälkikäteen tehtävistä rahoitusoikaisuista yhteisön säännöstön perusteella. Tällöin komissio kieltäytyy rahoittamasta osaa maatalousmenoista. Lisäksi jos komissio toteaa, että yhteisön sääntöjä ei ole noudatettu tai että EU:n varoja on käytetty väärin, se voi tapauskohtaisesti päättää lykätä ennakkomaksuja tai alentaa niiden määrää väliaikaisesti.

Rakennepoliittisiin toimiin osoitettujen varojen osalta yhteisön säännöstössä säädetään neljäntyyppisestä valvonnasta, joka voi johtaa rahoitusoikaisujen tekemiseen. Kunkin jäsenvaltion on ensinnäkin laadittava toimenpideohjelmia, joista käy ilmi varojen ennakoitu käyttö kullakin alalla. Ohjelmille on saatava komission hyväksyntä, ennen kuin niiden mukaisia maksuja voidaan suorittaa. Ennakkoja voidaan maksaa vasta sitten, kun komissio on virallisesti hyväksynyt ohjelmat. Jäsenvaltioiden on lisäksi näytettävä toteen, että niillä on asianmukaisesti toimivat hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset. Jos komissio katsoo, että näiden viranomaisten toiminta ei ole riittävän tehokasta, välimaksuja ei voida suorittaa. Varojen maksu ohjelmaa tai ohjelmia varten voidaan lisäksi keskeyttää, maksuja voidaan lykätä tai ne voidaan peruuttaa, jos komissio selvitystensä perusteella epäilee tai havaitsee sääntöjenvastaisuuksia tai petoksia, korruptiotapaukset mukaan luettuina. Tämäntyyppisten EU:n varoihin liittyvien suojatoimenpiteiden ohella rahoitusoikaisuja voidaan tehdä myös, jos säännöllisissä jälkitarkastuksissa havaitaan yksittäisiä tai järjestelmällisiä sääntöjenvastaisuuksia.

3.2. Liittymissopimukseen perustuvat välineet

Liittymissopimuksessa määrätään kolmenlaisista suojatoimenpiteistä, joihin voidaan turvautua liittymistä seuraavien kolmen vuoden aikana. Näitä ovat taloudelliset, sisämarkkinoihin liittyvät ja oikeus- ja sisäasioita koskevat suojatoimenpiteet[4]. Kahta viimeksi mainittua suojatoimenpiteiden ryhmää voidaan soveltaa jo ennen liittymistä. Näitä toimenpiteitä sovelletaan, kunnes komissio päättää peruuttaa ne taustalla olevien

[4] Liittymisasiakirjan 36, 37 ja 38 artikla.

ongelmien tultua ratkaistuiksi.

Lisäksi on olemassa kahdenlaisia siirtymäkauden järjestelyjä, joita niitäkin selostetaan jäljempänä.

Taloudellista suojalauseketta voidaan soveltaa vakavien taloudellisten vaikeuksien korjaamiseksi nykyisessä tai uudessa jäsenvaltiossa liittymisen jälkeen.

Sisämarkkinoiden suojalauseketta voidaan soveltaa, kun uusi jäsenvaltio aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa häiriötä sisämarkkinoiden toiminnalle. Komissio voi tällöin toteuttaa aiheellisia toimenpiteitä, muun muassa evätä kyseiseltä maalta sisämarkkinalainsäädännön tietyistä säännöksistä saatavat hyödyt. Tämä suojalauseke koskee sisämarkkinoita laajassa merkityksessä eli ei pelkästään neljää vapautta vaan myös alakohtaisia politiikkoja (esim. kilpailu, maatalous, liikenne, televiestintä, energia, kuluttajien ja terveyden suojelu, ympäristö jne.) sikäli kuin niillä on rajatylittäviä vaikutuksia.

Oikeus- ja sisäasioiden suojalauseke antaa nykyisille jäsenvaltioille mahdollisuuden keskeyttää yksipuolisesti asianomaisen maan kanssa tehtävään oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvien velvoitteiden soveltaminen sekä yksityis- että rikosoikeudellisissa asioissa niiltä osin kuin on kyse vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisalaan kuuluvista oikeudellisista välineistä. Sitä voidaan soveltaa, jos näillä kahdella alalla esiintyy tai uhkaa esiintyä vakavia puutteita.

Liittymissopimuksessa määrätään myös kahdentyyppisistä **siirtymäkauden järjestelyistä**. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat useita eri aloja koskevat järjestelyt, joista sovittiin neuvottelujen kuluessa, jotta vältyttäisiin mahdollisilta alueellisilta tai alakohtaisilta häiriöiltä joko uusissa tai vanhoissa jäsenvaltioissa. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi rajoittaa uusista jäsenvaltioista tulevien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta seitsemän vuoden ajan liittymisen jälkeen. Myös pääsyä kansallisille tieliikennemarkkinoille (kabotaasia) on rajoitettu tilapäisesti.

Liittymissopimuksessa määrätään myös toisesta siirtymäkauden järjestelyjen ryhmästä, joka käsittää toimenpiteet, joita komissio voi toteuttaa kolmen vuoden ajan liittymisen jälkeen eläinlääkintää, kasvinsuojelua ja elintarviketurvallisuutta koskevien sääntöjen alalla[5]. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on esimerkiksi estää vaatimustenvastaisia elintarvikealan laitoksia myymästä tuotteitaan sisämarkkinoilla enintään kolmen vuoden pituisen siirtymäkauden aikana. Kyseisenä kautena näiden laitosten valmistamissa tuotteissa on oltava erityismerkintä ja niitä voidaan myydä vain kotimarkkinoilla. Siirtymäkauden jälkeen näiden laitosten on joko noudatettava EU:n sääntöjä tai lopetettava toimintansa.

3.3. Liitännäistoimenpiteet, joita Bulgarian ja Romanian liittyminen edellyttää

Komissio toteuttaa tämän kertomuksen päätelmien pohjalta tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä, joiden avulla varmistetaan EU:n politiikkojen toiminta. Tämä koskee seuraavilla aloilla havaittuja puutteita: elintarvikkeiden turvallisuus, lentoturvallisuus,

[5] Liittymisasiakirjan 42 artikla ja liitteet VI ja VII.

maatalouteen osoitettavat EU:n varat, oikeuslaitos ja korruption torjunta. Jos ennen liittymistä tai sen jälkeen havaitaan muita puutteita, myös niiden osalta toteutetaan tarvittavat toimenpiteet EU:n politiikkojen toiminnan varmistamiseksi.

3.3.1. Oikeuslaitos ja korruption torjunta

Kertomuksesta selviää, että oikeuslaitoksen uudistamisen sekä järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnan osalta tarvitaan vielä lisää edistymistä. Komissio aikoo ottaa käyttöön mekanismin, jonka avulla voidaan tehdä yhteistyötä ja varmistaa edistyminen kyseisillä aloilla liittymisen jälkeen. Tämä perustuu liittymisasiakirjan 37 ja 38 artiklaan.

Bulgarian ja Romanian on raportoitava säännöllisesti edistymisestään tiettyjen arviointiperusteiden osalta. Ensimmäinen kertomus on toimitettava viimeistään 31. maaliskuuta 2007. Komissio hyödyntää sekä sisäistä että ulkoista asiantuntemusta uudistusprosessin tukemisessa ja edistymisen seurannassa. Komissio raportoi Euroopan parlamentille ja neuvostolle kesäkuuhun mennessä siitä, miten maat ovat edistyneet kyseisten arviointiperusteiden suhteen. Komissio arvioi kertomuksissaan, täyttävätkö maat kyseiset arviointiperusteet tai olisiko arviointiperusteita muutettava. Lisäksi komissio voi pyytää maita toimittamaan ylimääräisiä kertomuksia edistymisestään. Mekanismia sovelletaan, kunnes arviointiperusteet ovat täyttyneet.

Jos jompikumpi maista ei täytä arviointiperusteita, komissio soveltaa liittymissopimuksessa määrättyjä suojatoimenpiteitä. Niillä vapautetaan nykyiset jäsenvaltiot velvollisuudesta tunnustaa kyseisen maan tuomioistuinten tuomiot tai panna täytäntöön kyseisen maan syyttäjäviranomaisten antamat pidätysmääräykset vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti.

Tämän kertomuksen päätelmien pohjalta arviointiperusteet ovat seuraavat:

Bulgaria

– perustuslain muuttaminen siten, että poistetaan oikeusjärjestelmän riippumattomuutta ja vastuuvelvollisuutta koskevat epäselvyydet

– oikeudellisen menettelyn muuttaminen aiempaa avoimempaan ja tehokkaampaan suuntaan antamalla oikeusjärjestelmää koskeva uusi laki ja uusi siviiliprosessilaki sekä panemalla ne täytäntöön; raportoiminen mainittujen lakien sekä rikosprosessilain ja hallintomenettelylain vaikutuksista erityisesti esitutkintavaiheeseen

– oikeuslaitoksen uudistuksen jatkaminen ammattimaisuuden, vastuuvelvollisuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi; tämän uudistuksen vaikutusten arvioiminen ja arvioinnin tulosten julkaiseminen vuosittain

– ammattimaisten, puolueettomien tutkimusten suorittaminen korkean tason korruptiotapauksissa sekä tutkimusten tuloksista raportoiminen; julkisia elimiä koskevista sisäisistä tarkastuksista sekä korkeiden virkamiesten varallisuutta koskevista ilmoituksista raportoiminen

– lisätoimien toteuttaminen korruption estämiseksi ja torjumiseksi erityisesti rajoilla ja paikallishallinnossa

– järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan strategian paneminen täytäntöön erityisesti vakavan rikollisuuden, rahanpesun sekä rikollisten varojen järjestelmällisen takavarikoinnin osalta; mainituilla aloilla käynnistetyistä tutkimuksista, nostetuista syytteistä ja annetuista tuomioista raportoiminen.

Romania

– oikeudellisen menettelyn muuttaminen aiempaa avoimempaan ja tehokkaampaan suuntaan parantamalla ylimmän tuomarineuvoston valmiuksia ja vastuuvelvollisuutta; uuden siviiliprosessilain ja rikosprosessilain vaikutuksista raportoiminen ja vaikutusten seuranta

– viranomaisten lahjomattomuutta valvovan viraston perustaminen suunnitelmien mukaisesti; virasto valvoo viranomaisten varojen käyttöä sekä toiminnan ristiriitaisuuksia ja eturistiriitoja sekä antaa velvoittavia päätöksiä, joiden pohjalta voidaan määrätä varoittavia rangaistuksia

– ammattimaisten, puolueettomien tutkimusten jatkaminen korkean tason korruptiotapauksissa tähän asti saavutetun edistyksen pohjalta

– lisätoimien toteuttaminen korruption estämiseksi ja torjumiseksi erityisesti paikallishallinnossa.

Komissio tekee päätöksen mekanismia koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen täytäntöönpanosta ja määrittelystä jäsenvaltioita kuultuaan. Päätös tulee voimaan 1. tammikuuta 2007. Arviointiperusteiden luetteloa muutetaan, jos jompikumpi maista täyttää yhden tai useamman perusteista jo ennen liittymistä.

3.3.2. Maatalouteen osoitetut varat

On olemassa vaara, että yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä ei ole Bulgariassa ja Romaniassa toimintavalmis liittymishetkellä. Aikataulu, joka kummassakin maassa on vahvistettu yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän saattamiseksi asianmukaisesti toimintakuntoon, on hyvin tiukka sen takia, että valmistelut käynnistettiin myöhään. Onkin vaarana, että työ ei ole niin laadukasta kuin pitäisi.

Yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän piirissä olevat maatalousvarat kattavat suurimman osan (noin 80 %) Bulgarian ja Romanian maatalousmenoista, ja sen takia järjestelmän moitteeton toiminta on ehdottoman tärkeää.

Kyseisten riskien poistamiseksi tarvitaan mekanismia, jonka avulla voidaan tehdä tarvittaessa päätös yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän piirissä olevien maatalousvarojen asianmukaista käyttöä koskevista toimenpiteistä. Nämä toimenpiteet ovat tarpeen, jotta vältetään aiheettomat maksut liittymistä seuraavina vuosina ja estetään maataloustuotteiden sisämarkkinoiden toimintaa välittömästi uhkaavat vakavat häiriöt. Jälkimmäinen riski johtuu maatalousmenojen erityisluonteesta eli niiden tiukasta

aikataulusta. Yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän piiriin kuuluvien varojen ominaispiirteenä on lisäksi maksutapahtumien suuri määrä heti liittymisen jälkeen. Maksuja on hallinnoitava ja valvottava ja ne on suoritettava pian liittymisen jälkeen. Lisäksi tehokkaita tarkastuksia on mahdollista tehdä vain rajoitettuna ajanjaksona kyseisenä vuonna.

Tästä liittymissopimukseen perustuvasta mekanismista säädetään asetuksessa, joka annetaan samanaikaisesti tämän tiedonannon kanssa. Käytännössä mekanismi antaa Bulgarialle ja Romanialle aikaa saattaa yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän asianmukaisen toiminnan kannalta välttämätön työ päätökseen. Aiemmin mainittuja toimenpiteitä ei tarvitse toteuttaa, jos maat saavat työn päätökseen aikataulun mukaisesti. Tätä varten niiden on tehostettava toimintaansa.

3.3.3. Elintarviketurvallisuus

Bulgaria ja Romania eivät saa tällä hetkellä viedä eläviä sikoja, sianlihaa ja eräitä sianlihatuotteita EU:n alueelle siksi, että kummassakin maassa esiintyy *klassista sikaruttoa*. Kyseisen tautitilanteen johdosta komission on tehtävä ennen liittymispäivää eräitä päätöksiä.

Bulgaria on toimittanut virallista hyväksyntää varten suunnitelman, joka koskee klassisen sikaruton hävittämistä luonnonvaraisista sioista. Jos suunnitelma hyväksytään, Bulgaria otetaan mukaan niitä jäsenvaltioita varten luotuun yhteisön järjestelmään, joissa esiintyy klassista sikaruttoa. Romania on toimittanut virallista hyväksyntää varten suunnitelman, joka koskee klassisen sikaruton hävittämistä luonnonvaraisista sioista ja kotieläiminä pidettävistä sioista. Kummankin maan tämänhetkinen tilanne edellyttää kuitenkin, että elävien sikojen, sianlihan ja eräiden sianlihatuotteiden vientiä EU:n alueelle koskeva kielto pidetään voimassa vielä liittymisen jälkeen. Vastaavat toimenpiteet tulevat voimaan liittymishetkellä.

Kumpikaan maista ei täysin noudata tarttuvia spongiformisia enkefalopatioita (TSE) koskevaa yhteisön säännöstöä. Jos Bulgaria ja Romania eivät ennen liittymistä ota käyttöön riittävää järjestelmää kuolleiden eläinten ja eläinperäisten sivutuotteiden keräämiseksi ja käsittelemiseksi koko maassa sekä saa päätökseen renredointilaitosten parantamista, tehdään päätös eräiden eläinperäisten sivutuotteiden käyttöä (esimerkiksi eläinten rehuissa) koskevista rajoituksista. Kyseiset toimenpiteet perustuvat liittymisasiakirjaan tai yhteisön säännöstöön ja tulevat voimaan liittymishetkellä.

Luettelo niistä bulgarialaisista ja romanialaisista maatalouselintarvikealan laitoksista, joilla ei ole lupa myydä kolmen vuoden aikana tuotteita muissa EU:n jäsenvaltioissa, koska ne eivät vielä täytä kaikkia EU:n vaatimuksia, päivitetään liittymispäivään mennessä. Päivitettyihin luetteloihin sisällytetään tarvittaessa muita vaatimustenvastaisia laitoksia. Tämä menettely perustuu liittymisasiakirjassa määritettyihin siirtymätoimenpiteisiin.

Lisäksi on mahdollista, että maitoalalla on toteutettava liittymisasiakirjan 42 artiklaan perustuvia erityisiä siirtymätoimenpiteitä sen vuoksi, että vaatimustenmukaisten laitosten käsittelykapasiteetti on suurempi kuin saatavilla olevan vaatimustenmukaisen raakamaidon määrä. Siirtymätoimenpiteillä estetään vaatimustenvastaisesta raakamaidosta valmistettujen tuotteiden myynnin muissa jäsenvaltioissa.

3.3.4. Lentoturvallisuus

Koska Euroopan lentoturvallisuusvirasto (EASA) ja Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelin (JAA) ovat havainneet Bulgarian lentoturvallisuudessa huomattavia puutteita, JAA ei hyväksynyt Bulgariaa mukaan JAA-järjestelmään sisältyvän vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen piiriin tietyillä lentoturvallisuuden aloilla, kuten lentokelpoisuus, kunnossapito, liikennöinti ja miehistön lupakirjat. Jotta Bulgaria täyttäisi EU:n lainsäädännön määräykset, sen on esitettävä toimintasuunnitelma kaikkien puutteiden korjaamiseksi ja toteutettava se tiukassa aikataulussa yhteistyössä EASA:n kanssa ja sen ohjauksessa. Sen jälkeen EASA suorittaa tarkastuksen mahdollisimman pian ennen liittymistä varmistaakseen, että suunnitelma on pantu täytäntöön.

Ellei Bulgaria toteuta tarvittavia korjaavia toimenpiteitä, komissio saattaa rajoittaa joko omasta aloitteestaan tai jonkin jäsenvaltion pyynnöstä Bulgarian pääsyä lentoliikenteen sisämarkkinoille. Lisäksi Bulgariassa rekisteröityihin ilma-aluksiin, jotka eivät ole siviili-ilmailun turvallisuutta koskevien EU:n sääntöjen mukaisia, voidaan soveltaa yhteisön säännöstön pohjalta sopivia suojatoimenpiteitä. Bulgarialaiset lentoyhtiöt, jotka eivät noudata EU:n sääntöjä, voidaan myös lisätä EU:n laatimaan luetteloon niistä lentoliikenteen harjoittajista, joka eivät saa lentää Euroopan unionin alueelle tai alueelta eivätkä sen yläpuolelta. Nämä toimenpiteet perustuvat yhteisön säännöstöön.

4. Päätelmät

Bulgaria ja Romania hakivat Euroopan unionin jäsenyyttä vuonna 1995. Liittymisneuvottelut käynnistettiin kummankin maan kanssa helmikuussa 2000. Eurooppa-neuvosto asetti vuonna 2002 tavoitteeksi Bulgarian ja Romanian liittymisen unioniin vuonna 2007 edellyttäen, että ne edistyisivät riittävästi jäsenyydelle asetettujen vaatimusten täyttämisessä. Jäsenyysneuvottelut saatiin päätökseen joulukuussa 2004, ja liittymissopimus allekirjoitettiin huhtikuussa 2005.

Bulgaria ja Romania ovat ponnistelleet kovasti komission toukokuussa esittämän tuoreimman seurantakertomuksen jälkeen saattaakseen jäsenyysvalmistelunsa päätökseen. Bulgaria ja Romania ovat valmistautuneet riittävästi täyttääkseen poliittiset, taloudelliset ja yhteisön säännöstöön liittyvät arviointiperusteet 1. tammikuuta 2007 mennessä.

Useat toukokuun seurantakertomuksissa mainituista haasteista on nyt selvitetty. Lisäksi on ratkaistu useita alakohtaisia ongelmia. Oikeuslaitoksen uudistamisen sekä korruption, rahanpesun ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan aloilla on tapahtunut jonkin verran edistystä, mutta vielä tarvitaan lisää konkreettisia tuloksia.

Tässä kertomuksessa määritetään alat, joilla tarvitaan lisätoimia. Kertomuksessa kiinnitetään huomiota niihin yhteisön säännöstön ja liittymissopimuksen määräyksiin, joiden tarkoituksena on varmistaa EU:n politiikkojen ja toimielinten asianmukainen toiminta liittymisen jälkeen. Tämän kertomuksen päätelmien mukaisesti komissio ottaa jäsenvaltioita kuultuaan käyttöön mekanismin, jonka avulla voidaan tehdä yhteistyötä ja varmistaa edistyminen oikeuslaitoksen uudistamisen sekä korruption, rahanpesun ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan aloilla. Tätä varten on määritetty

arviointiperusteet, jotka liittyvät kummankin maan erityisolosuhteisiin.

Komissio on antanut tarvittavat säännökset varmistaakseen maatalouteen osoitettavien EU:n varojen asianmukaisen hallinnoinnin. Tässä kertomuksessa korostetaan sitä, että nykyiset säännöt käsittävät tarvittavat takeet rakennepoliittisiin toimiin osoitettujen EU:n varojen sekä yhteisön muiden ohjelmien asianmukaisesta hallinnoinnista.

Elintarviketurvallisuuden alalla on otettu käyttöön joitakin erityistoimia. Tällä hetkellä eräitä eläimiä ja eläintuotteita ei saa viedä Bulgariasta ja Romaniasta EU:n alueelle eläintautien takia. Nämä rajoitukset pidetään tarvittaessa voimassa myös liittymisen jälkeen.

Lentoturvallisuuden alalla tarvitaan erityisiä toimenpiteitä Bulgariassa rekisteröityjä ilma-aluksia ja bulgarialaisia lentoyhtiöitä varten.

Kaiken kaikkiaan Bulgaria ja Romania ovat ponnistelleet kovasti muuttaakseen lainsäädäntönsä ja hallintonsa EU:n lakien ja sääntöjen mukaisiksi. Sen ansiosta ne vastaavat nyt suurelta osin EU:n standardeja ja käytäntöjä. Euroopan unioni tarjoaa maille jatkossakin tukea jäljellä olevien kysymysten ratkaisemiseksi. Yhteisön säännöstössä ja liittymissopimuksessa on riittävät takeet EU:n politiikkojen ja toimielinten asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi. Bulgaria ja Romania ovat nyt edistyneet riittävästi, joten ne pystyvät ottamaan vastaan jäsenyyden mukanaan tuomat oikeudet ja velvollisuudet 1. tammikuuta 2007. Komissio odottaa saavansa toivottaa Bulgarian ja Romanian kyseisenä päivänä tervetulleiksi Euroopan unioniin sen täysjäseninä.

MAAKOHTAINEN LIITE: BULGARIA

1. Toukokuun 2006 kertomuksen päätelmissä esiin tuodut asiat, jotka edellyttivät lisätoimia

1.1. Poliittiset arviointiperusteet

Oikeusjärjestelmä

Bulgarian edistyminen oikeusjärjestelmänsä uudistamisessa on jatkunut. Kansalliskokous on esittänyt muutoksia perustuslakiin poistaakseen oikeuslaitoksen riippumattomuuteen ja oikeusjärjestelmän vastuuvelvollisuuteen liittyviä epäselvyyksiä.

Ylin tuomarineuvosto antoi kesäkuussa 2006 asetuksen tuomareita koskevista kilpailumenettelyistä ja arvioinneista oikeuslaitosta koskevan lain mukaisesti. Siinä vahvistetaan tuomareiden ammatillisen pätevyyden ja eettisten ominaisuuksien arvioinnissa käytettävät perusteet ja menettelyt. Sen mukaan kunkin viran täyttämiseksi on järjestettävä kilpailuja. Atk-järjestelmä, jolla asiat voidaan jakaa satunnaisperiaatteella eri tuomareille, on nyt käytössä suurimmassa osassa tuomioistuimia. Oikeuslaitoksen atk-järjestelmien parantamiseen tähtääviä pyrkimyksiä on jatkettu. Oikeusalan kansallisen instituutin järjestämä koulutus jatkui ongelmitta.

Rikosoikeudellisiin menettelyihin on tehty viime aikoina tiettyjä muutoksia. Tehtävien siirto tutkintatuomareilta (Sledovateli) poliisin tutkijoille (Dosnateli) sujui kitkattomasti. Syyttäjät ovat alkaneet ottaa vastuulleen esitutkintavaiheen tutkimusten johtamista. Äskettäin on perustettu työryhmä seuraamaan uuden rikosprosessilain soveltamista. Työryhmä pyrkii keräämään tietoja uuden lain käytännön täytäntöönpanosta ja määrittämään mahdolliset ongelmat. Nopeutetun menettelyn käytöllä on tietyissä tapauksissa pystytty vauhdittamaan rikosoikeudellisia menettelyjä. Syyttäjälaitoksen hallintorakenteita on parannettu ja yksittäisten syyttäjien vastuuvelvollisuutta ja vastuuta on pyritty selkeyttämään. Järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnan erikoisosastoa on vahvistettu entisestään ja sen palveluksessa on nyt lähes 80 koulutettua syyttäjää. Tämä on tehostanut järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjuntaa oikeusjärjestelmän piirissä.

Valtakunnansyyttäjä on pidentänyt päättymässä olleita määräaikoja, jotta suuri keskeneräisten tutkimusten määrä saataisiin hoidettua. Tuomareiden virkavirheitä tutkivaa ylimmän kassaatioasioista vastaavan syyttäjänviraston sisäistä tutkimusosastoa on vahvistettu. Bulgarian syyttäjäyhdistyksen johtokunta pyysi toukokuussa 2006 kaikkia yhdistyksen jäseniä julkistamaan tulo- ja varallisuusilmoituksen, joka näiden on annettava vuosittain kansalliselle tarkastusvirastolle korkeiden virkamiesten henkilökohtaisen omaisuuden ilmoittamisesta annetun lain mukaisesti. Valtakunnansyyttäjänvirasto on julkaissut syyttäjälaitosta koskevan tarkastuksen ensimmäisen vaiheen tulokset. Ne paljastivat vakavia epäammattimaisen toiminnan tapauksia, joissa syyttäjät olivat päättäneet asioiden käsittelyn ilman päteviä perusteita. Tapaukset ovat johtaneet kurinpitotoimiin.

Hallintomenettelylain täytäntöönpanon valmistelu on aloitettu. Koulutusta valmistellaan ja

myös valmistelut 315 hallintotuomarin valintakoetta varten on aloitettu. Ensimmäiset kokemukset uudesta oikeusapujärjestelmästä ovat myönteisiä. Valtuutettuja asianajajia on riittävästi ja myös määrärahat ovat riittävät. Yksityisistä ulosottovirkailijoista annetun lain täytäntöönpano jatkui ja ensimmäiset yksityiset ulosottomiehet on nimitetty.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Perustuslakiin tarvittavat muutokset, joiden tarkoituksena on poistaa oikeuslaitoksen riippumattomuuteen ja oikeusjärjestelmän vastuuvelvollisuuteen liittyvät epäselvyydet, on hyväksyttävä.

Ylimmän tuomarineuvoston kokoonpano ja toiminta antaa edelleen aihetta huoleen. Tuomarineuvoston jäsenet jatkavat muuta ammatillista toimintaansa (useimmiten työtään tuomioistuinten tai syyttäjänvirastojen päälliköinä), eivätkä tästä syystä pysty omistautumaan täysimääräisesti tehtävänsä hoitoon. Tuomarineuvoston päätöksenteko kurinpitoasioissa on usein hidasta. Sisäisen kurinpidollisen tutkimuksen kohteena olevien tuomareiden virantoimituksesta pidättämisestä ei ole mitään oikeussäännöksiä. Ylimmän tuomarineuvoston jäsenenä toimivaa tuomaria, jonka todetaan syyllistyneen kurinpitorikkomukseen, ei voida erottaa neuvostosta. Tämän vuoksi on edelleen aihetta epäillä ylimmän tuomarineuvoston kykyä toimia uskottavasti korkeimpia eettisiä normeja edistävänä johtavana elimenä Bulgarian oikeusjärjestelmässä. Nyt kun tuomareiden kilpailumenettelyjä ja arviointeja koskeva asetus on annettu, toimia sen tunnollisen soveltamisen varmistamiseksi on jatkettava.

Uuden rikosprosessilain seurantajärjestelmä on toistaiseksi ollut melko tehoton. Järjestelmän tuntemusta ja käyttöä tuomareiden keskuudessa on lisättävä erityisesti paikallisissa tuomioistuimissa. Uuden rikosprosessilain täytäntöönpano-ongelmat liittyvät enimmäkseen sen turhan työläisiin menettelyihin, vakavien rikosten tutkintaa ja asioiden käsittelyaikatauluja koskeviin epärealistisiin määräaikoihin sekä oikeudellisiin rajoituksiin, jotka koskevat poliisien esiintymistä todistajina oikeudessa. Lisäksi on paljon aiemman rikosprosessilain mukaisesti vireille pantuja asioita, joiden käsittely on vielä kesken.

Esitutkintavaiheesta vastaavat poliisin tutkijat tarvitsevat lisää koulutusta. Syyttäjälaitoksen sisäinen tarkastus paljasti tiettyjä päätösten laillisuuteen ja määräaikojen noudattamiseen liittyviä rikkomuksia. Joissakin tapauksissa syyttäjien todettiin luopuneen asioiden tutkimisesta ilman perusteluja. Tarkastuksessa havaitut vakavat puutteet syyttäjälaitoksen toiminnassa on nyt otettava asianmukaiseen käsittelyyn ja toimivaltaisten viranomaisten on ryhdyttävä kestäviin toimenpiteisiin, joilla voidaan varmistaa, että syyttäjät hoitavat kaikki asiat vastuullisesti ja ammattitaitoisesti. Puolueettomuuden takaamiseksi on kehitettävä tietokoneohjelmisto, jonka avulla asiat voidaan jakaa satunnaisperiaatteella syyttäjille samaan tapaan kuin tuomareiden tapauksessa jo tehdään. Jotta tuomioistuimet olisivat toimintakykyisiä suunnitellusti eli 1. maaliskuuta 2007 lukien, henkilöstöä on palkattava lisää.

Uuden siviiliprosessilain antaminen on viivästynyt huomattavasti. Yksityisistä ulosottovirkailijoista annettu laki ei ole vielä oleellisesti parantanut tuomioiden täytäntöönpanoa. Yksityisten ulosottomiesten rekrytointia ei ole vielä saatu päätökseen ja koulutus on vasta alkamassa. Ylimmän tuomarineuvoston ja syyttäjälaitoksen

korruptiontorjuntaosastoja on vielä vahvistettava ja ne on suojattava asiattomilta vaikutteilta.

Kokonaisuutena katsoen voidaan todeta, että toukokuun jälkeen on tapahtunut jonkin verran edistymistä. Kuten kuitenkin jo todettiin, tietyissä merkittävissä asioissa tarvitaan vielä parannuksia.

Korruption vastaiset toimet

Bulgarian edistyminen korruption torjunnassa on jatkunut. Korkeissa julkisissa viroissa toimivien henkilöiden omaisuustietojen julkistamisesta annettuun lakiin tehtiin muutoksia elokuussa 2006 osana avointa hallintotapaa koskevan strategian täytäntöönpanoon ja korruption estämiseen ja torjuntaan tähtäävää ohjelmaa. Muutokset tulevat voimaan tammikuussa 2007. Lain mukaan kansallinen tarkastusvirasto voi nyt muiden julkisten elinten tuella tehdä tarkastuksia varmistaakseen korkeiden virkamiesten sille antamien ilmoitusten paikkansapitävyyden. Lisäksi muutoksilla lisättiin niiden henkilöiden määrää, joiden on annettava ilmoitus omaisuudestaan. Kaikki ministerit ovat julkaisseet omaisuusilmoituksensa Internetissä.

Poliittisista puolueista annetun lain muutokset hyväksyttiin elokuussa 2006. Niiden mukaan poliittisten puolueiden hallinto- ja johtoelimiin kuuluvien henkilöiden on ilmoitettava kaikki koti- ja ulkomainen varallisuutensa, tulonsa ja menonsa kansalliselle tarkastusvirastolle. Poliittisten puolueiden on nimettävä rahoittajansa ja ilmoitettava saamansa rahoituksen laji ja arvo. Niiden on lisäksi toimitettava kansalliselle tarkastusvirastolle luettelo (voittoa tavoittelemattomista) yhteisöistä, joiden toimintaan niiden johtavat jäsenet osallistuvat. Kansallinen tarkastusvirasto julkisti syyskuussa 2006 poliittisten puolueiden taloudellisesta toiminnasta ja varainhoidosta tehdyn perusteellisen tarkastuksen tulokset.

Kaikkiin ministeriöihin ja useimpiin valtion virastoihin on hallintolain mukaisesti perustettu suoraan ministerin alaisuudessa toimivia tarkastusosastoja. Nämä tarkastusosastot voivat esittää kurinpidollisia tai oikeudellisia toimia tapauksissa, joissa henkilöstö on syyllistynyt väärinkäytöksiin. Ministerineuvostoon on perustettu keskustarkastusosasto, joka raportoi pääministerille. Se vastaa ministeriöiden tarkastusosastojen toiminnan koordinoinnista ja tukemisesta. Keskustarkastusosasto toimii korruptiontorjuntakomitean sihteeristönä. Kyseisen komitean henkilöstömäärää on nyt lisätty. Moniin valtion elimiin on perustettu yhteyspisteitä korruptiota koskevia ilmoituksia varten. Korruption torjuntaan liittyvän koulutuksen järjestämisestä noin 50 000 virkamiehelle hallinnon kaikilla tasoilla on laadittu suunnitelma. Myös moniin muihin ehkäiseviin toimiin on ryhdytty. Näihin kuuluvat muun muassa vihjelinjat ja valituslaatikot sekä yksinkertaistetut menettelyt, joita käyttäen kansalaiset voivat ottaa yhteyttä paikallisiin viranomaisiin. Rajapoliisin piirissä on toteutettu järjestelyjä, joiden tavoitteena on korruptioriskin vähentäminen muuttamalla työvuoroja ja työskentelypaikkoja sattumanvaraisesti. Sisäministeriössä on meneillään henkilöstön taustan tarkastus ja koulutus, minkä lisäksi käyttöön ollaan ottamassa ehkäiseviä toimenpiteitä ja hyviä käytäntöjä. Valtakunnansyyttäjä suhtautuu entistä aloitteellisemmin parlamentin jäsenten koskemattomuuden poistamista koskeviin pyyntöihin. Toukokuun 2006 jälkeen on poistettu kahden parlamentin jäsenen koskemattomuus.

Bulgaria on ratifioinut korruptionvastaisen YK:n yleissopimuksen. Lääkäreiden ja hammaslääkäreiden ammatillisia järjestöjä koskevaan lakiin tehtiin elokuussa 2006 muutoksia, joiden tavoitteena on tiukentaa ammattietiikan rikkomisesta määrättäviä rangaistuksia.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Korruptiontorjuntakomitean sihteeristö ei ole vielä täysin toimintakykyinen. Korruption vastaisen strategian koordinointi on vielä kesken ja toteutukseen osallistuvat toimielimet ovat liian hajallaan.

Ilmiantamista kannustavat järjestelyt ovat edelleen riittämättömät. Julkishallinnon piirissä toimivat tarkastusosastot eivät ole vielä riittävän riippumattomia ja niiden institutionaalisia valtuuksia on lisättävä. Viestien anonymiteettiä ei myöskään voida aina varmistaa, sillä puhelinnumeroita voidaan rekisteröidä. Korruptiosyytteiden johdosta määrätyistä kurinpitoseuraamuksista voidaan todeta, että rikkomusten ja rangaistusten luonteesta ei ole käytettävissä kattavia ja luotettavia tilastoja. Verojen ja tullien kannosta vastaavat virastot ja tiehallinnon toimeenpanovirasto sekä eläinlääkintätarkastuksista vastaavat viranomaiset ja paikallisviranomaiset ovat erityisen alttiita korruptiokäytännöille. Rajanylityspaikoilla esiintyvän korruption torjumiseksi tarvitaan lisätoimia, kuten kuorma-autonkuljettajille ja paljon matkustaville suunnattuja valistuskampanjoita. Rajanylityspaikkoja koskevia järjestelyjä on vielä tarkistettava tehokkuuden parantamiseksi ja menettelyjen nopeuttamiseksi.

Korruptiotapausten tutkinta ja tähän liittyvät syytetoimet ovat toistaiseksi johtaneet vain harvoin konkreettisiin tuloksiin. Korkealla tasolla ilmenevästä korruptiosta voidaan todeta, että syytteitä ja tuomioita, jotka liittyisivät korkeassa asemassa oleviin henkilöihin, on edelleen erittäin vähän, eikä seuraamusten tasosta ole juurikaan saatavissa tietoja. Tuomareiden epäeettistä toimintaa koskevien epäilyjen tutkinta on vain harvoissa tapauksissa johtanut syytteeseen ja tuomioon. Edistymistä on kokonaisuutena katsoen tapahtunut jossain määrin toukokuun 2006 kertomuksen antamisen jälkeen. Kuten edellä esitetystä käy ilmi, tietyt tärkeät kysymykset ovat kuitenkin edelleen hoitamatta.

1.2. Yhteisön säännöstöä koskevat arviointiperusteet

Järjestäytyneen rikollisuuden, petosten ja korruption torjunta

Bulgaria on edistynyt poliisiyhteistyön alalla ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Uusi rikosprosessilaki on pantu täytäntöön. Se antaa mahdollisuuden uusien tutkintamenetelmien käyttöön järjestäytyneen rikollisuuden vastaisessa työssä sekä tutkintavaltuuksilla varustettujen poliisien palkkaamiseen ja koulutukseen. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta vastaavalla keskusvirastolla on nyt riittävästi erittäin pätevää henkilöstöä. Heinäkuussa 2006 annettiin omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten tekemistä ja täytäntöönpanoa koskeva laki, jolla pantiin täytäntöön neuvoston päätös omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta Euroopan unionissa.

Yhteistyö naapurimaiden ja EU:n jäsenvaltioiden kanssa kansainvälisten

rikollisverkostojen hajottamiseksi on jatkunut. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan on kiinnitetty aiempaa enemmän poliittista huomiota ja jotkin lainvalvontaviranomaiset ovat olleet aktiivisempia tältä osin. Ihmis- ja huumekauppaa sekä valuutan väärentämistä harjoittavia rikollisverkostoja vastaan on toteutettu joitakin onnistuneita operaatioita, joissakin tapauksissa yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Lainvalvontaviranomaisten ja järjestäytyneiden rikollisryhmien välisten yhteyksien paljastamiseksi on toteutettu useita toimenpiteitä. Todistajien suojelua koskevat ohjelmat ovat osittain toimintavalmiita. Todistajien suojelua koskevasta yhteistyöstä on tehty sopimuksia entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian ja Yhdysvaltojen kanssa.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Uuteen rikosprosessilakiin liittyy eräitä puutteita, kuten oikeusjärjestelmän uudistusta koskevassa jaksossa selostettiin. Poliisitutkimuksia suorittavan erikoishenkilöstön määrää ja poliisin tutkijoiden koulutusta on lisäksi lisättävä. Tietosuoja ja luottamuksellisten tietojen käsittely ei aina vastaa vaatimuksia, mikä haittaa kansainvälistä yhteistyötä. Bulgariassa ei vielä ole nykyaikaista ja yhdenmukaista rikostilastojärjestelmää, jonka avulla nykyistä tilannetta ja kehityssuuntia voitaisiin seurata ja analysoida tarkemmin.

Palkkamurhat johtavat harvoin tuloksellisiin tutkinta- ja syytetoimiin. Ampuma-aseiden laiton hallussapito on yhä ongelma. Ihmiskauppaa, huumausaineiden salakuljetusta, rahanpesua ja tavaroiden, valuutan ja asiakirjojen väärentämistä koskevissa tapauksissa nostetut syytteet ovat edelleen vain harvoin tuloksekkaita.

Järjestäytynyt rikollisuus on edelleen ongelma. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta vastaavan keskusviraston on lisättävä yhteistyötään rahoituslaitosten, Europolin ja muiden maiden viranomaisten kanssa. Bulgarian lainsäädäntö tarjoaa tarvittavat oikeudelliset keinot järjestäytyneen rikollisuuden tutkintaa ja asianmukaisia syytetoimia varten. Tämä ei kuitenkaan ole vielä johtanut merkittäviin tuloksiin.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi on toteutettu tiettyjä järjestelyjä. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvissä tapauksissa tehtävät tutkimukset ja syytteeseenpano eivät kuitenkaan vieläkään johda riittävän usein konkreettisiin tuloksiin.

Rahanpesu

Bulgaria on edistynyt jonkin verran rahanpesun torjunnassa. Rahanpesua koskeva lainsäädäntö vastaa nyt pääosin yhteisön säännöstöä. Rahanpesun vastaisista toimenpiteistä annettua lakia muutettiin kesäkuussa 2006, jotta se vastaisi täysin EU:n toisen rahanpesun vastaisen direktiivin vaatimuksia. Myös rahanpesunvastaisen toimintaryhmän antamat tarkistetut suositukset rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä on otettu huomioon. Lisäksi on toteutettu erilaisia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on parantaa lakien noudattamisen valvontaa ja lainvalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä. Näihin kuuluvat tutkijoiden ja syyttäjien koulutus, poliisin ja syyttäjälaitoksen uusi organisaatiorakenne ja lainvalvontaviranomaisten välisen koordinoinnin parantaminen.

Myönteistä kehitystä voidaan todeta tapahtuneen myös vastauksissa kansainvälisiin

yhteistyöpyyntöihin ja toimissa, jotka koskevat ulkomaiden kansalaisten harjoittamaa rahanpesua. Rahanpesun selvittelykeskus toimii edelleen asianmukaisesti hallintoelimenä, joka tutkii epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Lainsäädännön tosiasiallisessa täytäntöönpanossa on edelleen puutteita, minkä vuoksi lainvalvonnan ja syytetoimien osalta ei ole saatu konkreettisia tuloksia. Valistuskampanjoita olisi järjestettävä kaikille yksiköille, joiden osalta on olemassa rahanpesun riski, ja niiden (valvonta)valmiuksia olisi parannettava. Korruptio ja järjestäytynyt rikollisuus heikentävät edelleen vakavasti rahanpesun vastaisten toimien tehokkuutta.

Kaiken kaikkiaan Bulgaria on edistynyt tällä alalla jonkin verran. Sen on kuitenkin osoitettava, että se pystyy saavuttamaan konkreettisia tuloksia rahanpesuun liittyvän lainvalvonnan ja tapausten syytteeseenpanon alalla.

Yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä

Yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän perustamisessa on edistytty viime aikoina selvästi. Järjestelmää varten on kehitetty tietokoneohjelmisto, jota testataan parhaillaan, ja tietokonelaitteistot on asennettu. Paikalla tehtäviä tarkastuksia varten on laadittu yksityiskohtainen suunnitelma, henkilöstöä on palkattu ja koulutettu, laitteita ja välineitä on hankittu ja menettelykäsikirjat on laadittu. Viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän/paikkatietojärjestelmän (LPIS/GIS) perustamiseen liittyvään työhön on osoitettu huomattavia lisäresursseja, mikä on nopeuttanut työtä merkittävästi.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän ja paikkatietojärjestelmän valmistumiselle asetettu tiukka aikataulu saattaa johtaa siihen, että työn laatu kärsii. Lisäksi näiden järjestelmien ja viljelijärekisterin välisen yhteyden luomisessa on tapahtunut viivästyksiä. Kokonaisuutena katsoen on edelleen olemassa vaara, että yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä ei toimi asianmukaisesti liittymiseen mennessä. Järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi tarvitaankin vielä jatkuvia ja joillakin aloilla tehostettuja toimia.

Tarttuvat spongiformiset enkefalopatiat (TSE:t) ja eläinperäiset sivutuotteet

Kuolleiden eläinten ja eläinperäisten sivutuotteiden (riskiluokat 1, 2 ja 3) keruun ja käsittelyn osalta on edistytty huomattavasti. Bulgaria on luonut EU:n vaatimuksia vastaavat tekniset valmiudet renderointia varten. Se on myös perustanut tarvittavan järjestelmän kyseisen aineksen keräämiseksi maatiloilta tai yrityksistä ja varmistanut, että ainesten hävittämistä pystytään valvomaan tehokkaasti. Renderoinnin tuotteet (liha- ja luujauho) on tarkoitus hävittää rinnakkaispoltolla. Renderoinnin tuloksena saatava rasva käytetään renderointilaitoksissa polttoaineen korvikkeena.

Nykyiset kaksi renderointilaitosta sijaitsevat hyvin lähellä toisiaan Bulgarian koillisosassa. Vaikka nykyinen renderointikapasiteetti on riittävä, Bulgaria suunnittelee rakentavansa vielä kolmannen laitoksen varmistaakseen renderointikapasiteetin tasaisemman

jakautumisen eri puolille maata ja voidakseen hyödyntää nykyaikaista tekniikkaa. Kun kyse on pieniriskisestä aineksesta (luokka 3), yritykset voivat valita, lähettävätkö ne tuotteet renderointilaitokseen vai laitokseen, joka on rekisteröity tai hyväksytty käsittelemään tällaista ainesta EU:n vaatimusten ja menettelyjen mukaisesti. Bulgaria on laatinut luettelon kaikista luokan 3 ainesten kauppaan ja jatkokäsittelyyn osallistuvista laitoksista. Kaikki nämä laitokset tarkastettiin ja rekisteröitiin tai hyväksyttiin.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Bulgarian on tehostettava toimiaan kaikilla täytäntöönpanon osa-alueilla ja jatkettava järjestelmällisten (ristiin)tarkastusten tekemistä kaikilla tasoilla. Tämä käsittää myös vaara-analyysin ja kriittisten valvontapisteiden järjestelmän (HACCP-järjestelmän) käyttöönoton. Kokonaisuutena katsoen on olemassa vaara, että renderointijärjestelmä ei ole täysin toimintavalmis liittymiseen mennessä.

Rakennepoliittisten menojen valvonta

Laajennetun hajautetun täytäntöönpanojärjestelmän (EDIS-järjestelmän) hyväksymisprosessissa edistyttiin huomattavasti liittymistä valmistelevien rahoitusvälineiden Pharen ja ISPAn osalta. Tähän ovat vaikuttaneet Bulgarian toteuttamat erityistoimenpiteet, joihin kuuluvat muun muassa hallituksen päätös nimittää asianomaisiin toimielimiin lisää valvojia sekä se, että henkilöstön rekrytointia keskeisillä osa-alueilla on jatkettu ja henkilöstölle on järjestetty intensiivisiä koulutusohjelmia. Valtiovarainministeriön ja asianomaisten ministeriöiden välillä on allekirjoitettu yhteisymmärryspöytäkirja, joka johtanee yhteistyön tehostumiseen ja nopeampaan EDIS-järjestelmän hyväksymiseen Pharen ja ISPAn osalta.

Bulgarian on nyt jatkettava hellittämättä ponnistelujaan ja saatettava päätökseen meneillään oleva rekrytointi- ja koulutusprosessi. Lisäksi sen on järjestettävä täytäntöönpanovirastojen asiantuntijoille kattavaa lisäkoulutusta kansallisen hankintalainsäädännön ja -menettelyjen alalla ja laadittava tarvittavat käsikirjat.

Jos valmistelut jatkuvat nykyiseen tahtiin, ISPAa koskeva EDIS-järjestelmän hyväksyntäprosessi saatetaan päätökseen vuoden loppuun mennessä joidenkin täytäntöönpanoelinten osalta. On kuitenkin ainakin yksi tapaus, jossa hyväksyntää ei aiota suositella. Pharea koskevan EDIS-hyväksyntäprosessin osalta tarvitaan lisätoimia, jotta tavoite voitaisiin saavuttaa.

2. Muut alat, joilla toukokuussa 2006 edellytettiin lisää edistymistä

2.1. Poliittiset arviointiperusteet

Ihmiskauppa

Tällä alalla on edistytty. Ihmiskaupan torjumiseen tähtäävä jatkuva yhteistyö EU:n jäsenvaltioiden kanssa on johtanut yhden verkoston paljastumiseen. Elokuussa 2006 hyväksytyn rikoslain muutoksen ansiosta myös vauvojen kauppaan tähtäävä raskaana olevien naisten kauppa määritellään nyt erilliseksi rikokseksi.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Kansalliselle ihmiskaupan vastaiselle komitealle ei ole annettu käyttöön tarkoituksenmukaisia toimistotiloja. Komitean sihteeri erosi heinäkuussa 2006. Bulgaria on ihmiskaupan suhteen edelleen sekä kauttakulku- että lähtömaa. Vastasyntyneiden kauppaa, joka tapahtuu siten, että raskaana olevat naiset synnyttävät ulkomailla, ei ole pystytty pysäyttämään. Luotettavia rekisteröintijärjestelmiä ei ole, minkä vuoksi ihmiskaupan kohteena olevista henkilöistä ja kadonneiden lukumäärästä ei ole selvää tietoa. Bulgarian virallisia henkilöasiakirjoja koskevan lain täytäntöönpano on edelleen kesken. Todistajien suojelua koskevan ohjelman käyttö on ollut vähäistä. Bulgaria ei ole vielä allekirjoittanut Euroopan neuvoston yleissopimusta ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta. Kokonaisuutena katsoen ihmiskaupan torjunnassa on edistytty varsin vähän.

Vankien epäasiallinen kohtelu ja vankilaolot

Toukokuun kertomuksessa selostetut vankilaoloihin, vankien kohteluun ja säilöönottokeskuksia ja vankiloita koskevien kansainvälisten yleissopimusten mukaisten velvoitteiden kunnioittamiseen liittyvät ongelmat ovat edelleen korjaamatta.

Lastensuojelu

Lastensuojelun alalla on edistytty. Sosiaalihuoltolaitoksen tarkastusosastoon perustettiin toukokuussa 2006 erikoisyksikkö, jonka tehtävänä on valvoa vanhusten ja lasten hoitolaitosten toimintaa. Kesäkuussa 2006 aloitettiin vammaisten avustajia koskevan ohjelman seuranta. Sen puitteissa tarjotaan koulutusta myös vammaisten lasten vanhemmille. Sosiaalihuoltolain täytäntöönpanosääntöjä muutettiin lapsille suunnattujen vaihtoehtoisten palvelujen kehityksen tukemiseksi. Vammaisten lasten hoitokotien seurantaa jatkettiin.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Elin- ja hygieniaolot ovat monissa laitoksissa edelleen kovin puutteelliset. Sosiaalihuoltolaitoksen tarkastusosastoon perustettua erikoisyksikköä on vielä kehitettävä, jotta se pystyisi hoitamaan valvontatehtävänsä tyydyttävästi. Valvonnan tulosten asianmukaista käsittelyä varten on tehtävä tarvittavat järjestelyt.

Vammais- ja mielenterveyshuolto

Edistymistä on tapahtunut vain vähän. Alalla on toteutettu tiettyjä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on erityisesti lisätä avoimuutta sikäli kuin on kyse tehtävien jakautumisesta terveysministeriön sekä työ- ja sosiaaliasiain ministeriön välillä.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Vammaisasioista vastaavan viraston asemaa kansallisen vammaispolitiikan valmistelusta ja täytäntöönpanosta vastaavana tahona on vahvistettava. Laitosten elinolosuhteiden parantaminen vaatii vielä paljon työtä. Toimia tarvitaan lisäksi sen varmistamiseksi, että ihmisiä ei enää sijoitettaisi laitoksiin ja että Bulgarian vuosia 2004–2012 koskevassa mielenterveyspolitiikan täytäntöönpanon toimintasuunnitelmassa määritellyt toimenpiteet

saataisiin toteutettua. Nykyiset hankkeet ja painopisteet eivät vastaa riittävän hyvin laitoksissa elävien ihmisten tarpeita.

Vähemmistöjen suojelu ja yhteiskuntaan sopeuttaminen

Romanien sopeuttamisessa yhteiskuntaan on edistytty jossain määrin. Toukokuussa 2006 käynnistettiin romanien lukutaitoa ja ammattikoulutusta edistävä ohjelma ”Sosiaaliavun piiristä työhön”. Sen tavoitteena on tarjota perusammattikoulutusta työttömille romaneille. Romaniyhteisön jäseniä on myös työllistetty tämän ohjelman puitteissa, lähinnä infrastruktuurihankkeissa.

”Romanien integraation vuosikymmen 2005–2015” -ohjelmaa varten nimettiin koordinaattori toukokuussa 2006. Ohjelman puheenjohtajuus on siirtynyt vuodeksi Bulgarialle. Ohjelman täytäntöönpanon edistymistä tarkastellaan säännöllisesti järjestettävissä seurantakokouksissa. Syrjinnän vastaisen komitean hallinnollisia valmiuksia on parannettu lisähenkilöstöä palkkaamalla. Muita heikommassa asemassa oleville väestöryhmille suunnattuja ammatti- ja muita koulutustoimia on jatkettu. Etnisiä ja väestötieteellisiä kysymyksiä käsittelevän osaston henkilöstölle on järjestetty lisäkoulutusta.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Apulaisopettajien työnkuvat sekä asianomaiset määrärahat ovat vielä lopullisesti määrittelemättä. Toimenpiteet romanilasten sopeuttamiseksi kouluun on ulotettava koskemaan myös ylempiä koulutusasteita. Romaniväestön terveydentila on heikko ja köyhyydestä tai huonosta hygieniasta johtuvat tautiepidemiat ovat yleisiä. Monilla romaneilla on edelleen vaikeuksia saada terveydenhoitopalveluja. Toimia muita heikommassa asemassa olevien väestöryhmien, erityisesti romanien, työmarkkinoille pääsyn helpottamiseksi on vielä tehostettava.

Yhteistyötä etnisissä ja väestötieteellisissä kysymyksissä käsittelevän kansallisen neuvoston hallinnolliset valmiudet ovat edelleen heikot etenkin aluetasolla. Hallituksen linja lähinnä romaniyhteisön rekisteröimättömiä asutuksia kohtaan on johtanut tilanteen kiristymiseen. Jännitteitä ovat vielä pahentaneet toteutetut häädöt. Kaikenlaisen suvaitsemattomuuden torjuntaan on vielä panostettava erityisesti soveltamalla kaikilta osin voimassa olevaa lainsäädäntöä yleisradiotoiminnasta ja muusta rasismin, syrjinnän tai muukalaisvihan torjumiseen tähtäävästä toiminnasta.

2.2. Taloudelliset arviointiperusteet

Makrotalouden vakaus ja vaihtotaseen vaje

Toukokuun 2006 kertomuksessa vahvistettiin, että Bulgaria on toimiva markkinatalous, ja todettiin, että varovaista finanssi- ja palkkapolitiikkaa on syytä jatkaa, koska vaihtotaseen vaje on kasvanut. Edistymistä on tapahtunut seuraavilla aloilla: Kurinalaista finanssipolitiikkaa on jatkettu ja julkisen talouden ylijäämä vuoden 2006 seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana oli 3,6 prosenttia suhteessa ennakoituun BKT:hen. Reaalipalkat nousivat vuoden 2006 ensimmäisellä puoliskolla 1,5 prosenttia vuositasolla, mikä on vähemmän kuin tuottavuuden kasvu. Tavaraviennin kasvu kiihtyi vuoden 2006

ensimmäisellä puoliskolla noin 30 prosenttiin eli tuonnin kasvua suuremmaksi. Tämän seurauksena kauppataseen alijäämä pieneni hieman toukokuussa ja oli kesäkuun lopussa 21,0 prosenttia suhteessa BKT:hen. Vastaavasti myös vaihtotaseen alijäämä supistui kesäkuussa ensimmäistä kertaa yli vuoteen. Maahan tehtävien ulkomaisten suorien sijoitusten nettomäärä kattaa edelleen noin 75 prosenttia vaihtotaseen alijäämästä.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta. Vaihtotaseen alijäämä on edelleen suuri ja kasvoi 12 kuukauden ajanjakson aikana entisestään eli vuoden 2005 lopussa kirjatusta 11,8 prosentista 14,3 prosenttiin kesäkuussa 2006. Tämä johtui suurelta osin matkailutulojen laskusta, tulonsiirtojen merkittävästä supistumisesta ja tulotaseen aiempaa pienemmästä ylijäämästä. Talouspolitiikan on jatkossakin oltava kurinalaista, jotta ulkoisen alijäämän kasvu saataisiin estettyä.

Yksityistäminen ja yritysten rakennemuutokset

Toukokuun 2006 kertomuksessa todettiin, että yksityistämisprosessi ja yleishyödyllisten laitosten vapauttaminen ja rakenneuudistus olivat edenneet pitkälle. Lisää edistymistä on tapahtunut seuraavilla aloilla: Yksityistämisprosessi on nopeutunut. Jokilaivayhtiön ja Varnan lämpövoimalan myynti saatiin päätökseen. Joidenkin kaukolämpöyhtiöiden yksityistämiseen tähtäävät myyntimenettelyt aloitettiin. Bulgaria Air -lentoyhtiön myyntiä koskeva tarjouspyyntömenettely käynnistettiin kesäkuussa. Energiamarkkinoiden vapauttamista jatkettiin alentamalla suurten asiakkaiden ja energiantoimittajien suorille sopimuksille asetettuja kynnysarvoja.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta. Yksityistämisprosessi on saatettava loppuun hallituksen suunnitelmien mukaisesti. Meriliikenneyhtiötä koskeva yksityistämisstrategia on edelleen ministerineuvoston tarkistettavana. Kansallisen sähköyhtiön ja Bulgargas-kaasuyhtiön eriyttäminen sekä sähkö- ja kaasumarkkinoiden vapauttaminen on saatettava päätökseen ennen EU:hun liittymistä. Rautatieyhtiöiden taloudellisen aseman parantamista koskevia pyrkimyksiä on jatkettava.

Liiketoimintaympäristö

Toukokuun 2006 kertomuksessa todettiin, että oikeusjärjestelmän toiminnan parantamista ja yrityksille sääntelystä aiheutuvien rasitteiden vähentämistä on jatkettava. Edistymistä on tapahtunut jonkin verran seuraavilla aloilla: Luonnos siviiliprosessilaiksi toimitettiin parlamentin käsittelyyn toukokuussa. Toukokuussa hyväksyttiin lisäksi muutoksia konkurssilainsäädäntöön. Talouskasvuneuvosto hyväksyi kesäkuussa sääntelyn parantamista koskevan toimintasuunnitelman, johon sisältyy selvitys niistä voimassa olevista säännöksistä, jotka tuottavat eniten ongelmia.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta. Kaupparekisterilaki on pantava kaikilta osiltaan täytäntöön ja sähköinen kaupparekisteri on saatava täysin toimintakuntoon. Sääntelystä aiheutuvien rasitteiden vähentämispyrkimyksiä on edelleen jatkettava ja kohteeksi on otettava erityisesti ne säännökset, joista aiheutuu eniten esteitä liiketoiminnalle. Sääntelyn vaikutuksia on arvioitava järjestelmällisemmin. Hallinto- ja oikeusjärjestelmän toimintaa on vielä kehitettävä.

Työmarkkinoiden joustavuus

Toukokuun 2006 kertomuksessa todettiin, että työmarkkinoiden sääntelykehystä oli tehtävä joustavammaksi. Edistymistä on tapahtunut jonkin verran seuraavilla aloilla: Toukokuussa tehdyt muutokset työlakiin ovat jossain määrin joustavoittaneet työaikajärjestelyjä. Työntekijät, joilla on erityinen sopimus lisätyön tekemisestä, voivat nyt työskennellä enintään 48 tuntia viikossa. He voivat kirjallisella suostumuksellaan tehdä myös pidempää työpäivää. Keskimääräisten viikkotyötuntien laskemisessa käytettävää vertailujaksoa on lisäksi pidennetty tietyissä tapauksissa kuuteen kuukauteen.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta. Työlain säännökset työajasta ja määräaikaisista työsuhteista ovat yhä suhteellisen rajoittavia. Tavanomainen ylityö on periaatteessa edelleen kiellettyä tiettyjä erityistapauksia lukuun ottamatta. Ikälisiä ei ole vieläkään sisällytetty peruspalkkataulukoihin. Koulutusjärjestelmän kokonaisvaltainen uudistus on edelleen välttämätön työvoimakapeikkojen poistamiseksi.

2.3. Yhteisön säännöstöä koskevat arviointiperusteet

Tässä jaksossa arvioidaan kehitystä niillä yhteisön säännöstön osa-alueilla, jotka toukokuun 2006 kertomuksen mukaan edellyttivät lisätoimia. Nämä osa-alueet on jaettu kahteen ryhmään:

– osa-alueet, joilla on tapahtunut huomattavaa edistymistä ja joilla Bulgarian valmistelut etenevät nyt hyvin, edellyttäen että tahti säilyy nykyisellään,

– osa-alueet, joilla tarvitaan vielä lisää edistymistä ja joiden osalta Bulgarian olisi jatkettava valmistelujaan.

2.3.1. Osa-alueet, joilla valmistelut etenevät nyt hyvin

2 luku: Henkilöiden vapaa liikkuvuus

Ammattitutkintojen vastavuoroisesta tunnustamisesta voidaan todeta, että terveydenhoitolakia muutettiin heinäkuussa 2006 ja että hallinnollisten valmiuksien vahvistamista on jatkettu sekä koulutuksen keinoin että kehittämällä edelleen hallintorakenteita. Edistymistä on tapahtunut myös sikäli kuin on kyse terveysalan ammateista (lääkärit, yleissairaanhoitajat, hammaslääkärit, farmaseutit ja kätilöt), koulutuksen koordinoinnista ja tutkintojen automaattisesta vastavuoroisesta tunnustamisesta, joita koskevat asetukset annettiin elokuussa 2006. Bulgarian on varmistettava, että edellä mainittua lainsäädäntöä sovelletaan asianmukaisesti.

3 luku: Palvelujen tarjoamisen vapaus

Pankkitoiminnan alalla annettiin heinäkuussa 2006 laki finanssiryhmittymien lisävalvonnasta ja laki luottolaitoksista. Heinäkuussa 2006 muutettiin myös pankkitalletusten vakuussuojaa koskevaa lakia. Bulgarian on vielä saatettava päätökseen luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä koskevien EU:n uusien pääomavaatimussäännösten saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Sijoituspalveluista ja **arvopaperimarkkinoista** voidaan todeta, että neuvosto hyväksyi heinäkuussa 2006 arvopapereiden julkista liikkeeseenlaskua koskevan lain muutoksen ja

lain sisäpiirikaupoista ja arvopaperimarkkinoiden manipuloinnista ja toimitti ne parlamentin hyväksyttäviksi. **Tietoyhteiskunnan** alalla hyväksyttiin sähköistä kaupankäyntiä koskeva laki. Bulgaria on edistynyt hyvin pankkitoiminnan, sijoituspalveluiden ja arvopaperimarkkinoiden sekä tietoyhteiskunnan aloilla.

7 luku: Maatalous

Bulgaria on edistynyt joillakin maatalouden osa-alueilla. Edistymistä on tapahtunut **maksajaviraston** perustamisessa, **kauppamekanismien** tuntemuksessa ja **viinin ja alkoholijuomien, naudanlihan ja maidon yhteisten markkinajärjestelyjen** perustamisessa. Huomattavaa edistymistä on havaittavissa myös eläinlääkintäalalla, erityisesti siltä osin kuin on kyse **elävien eläinten ja eläintuotteiden kaupasta**, **yhteisistä toimenpiteistä** (zoonoosit mukaan luettuna) ja **eläinten hyvinvoinnista**. Viimeksi mainitun osalta on tehty yksityiskohtaisia selvityksiä EU:n normien täytäntöönpanosta. Lisäksi on kehitelty vastaavia hankkeita yhteisön tuen saamiseksi. Bulgaria on edistynyt hyvin edellä mainituilla aloilla.

8 luku: Kalastus

Tarkastus- ja valvontatoimista voidaan todeta, että EU:n oikeussäännökset saaliiden kirjaamisesta ja kalastuspäiväkirjojen pitämisestä on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä ja pantu täytäntöön. **Kalavarojen hoidon ja kalastuslaivaston hallinnoinnin** alalla on edistytty merkittävästi sikäli kuin on kyse kalastusalusten satelliittiseurantajärjestelmästä, jonka ennakoidaan olevan toimintavalmis kaikkien asianomaisten alusten osalta liittymiseen mennessä. **EU:n rakennepoliittisten toimien**, kalatalousrahaston ja **markkinapolitiikan** osalta Bulgaria on osallistumistaan valmistellakseen toteuttanut merkittäviä toimia, joilla se pyrkii parantamaan hallinnollisia valmiuksiaan ja suhteita kalastuselinkeinoon. Lisäksi se on toimittanut komissiolle luonnoksen kansalliseksi strategiakseen.

9 luku: Liikenne

Meriliikenteen alalla on havaittavissa tiettyä edistymistä. Navybulgar-yhtiön yksityistämistä koskeva tarkistettu strategia toimitettiin parlamentille elokuussa. Kunnes tämä yksityistämisprosessi on saatu päätökseen ja tarkastusten riippumattomuus näin taattua, luokituslaitokset suorittavat kaikki tarkastukset lukuun ottamatta niitä, jotka tehdään alusten ja satamarakenteiden kansainvälisen turvasäännöstön ja kansainvälisen turvallisuusjohtamisäännöstön mukaisesti. Luokituslaitokset antavat lisäksi alusten miehitystodistukset. Näitä tarkastuksia saavat liittymisen jälkeen suorittaa vain EU:n hyväksymät luokituslaitokset.

10 luku: Verotus

Bulgaria on edistynyt huomattavasti arvonlisäveron (alv) alalla. Uusi arvonlisäverolaki annettiin heinäkuussa 2006. Siinä säädetään erityisesti yhteisön sisäisen järjestelmän käyttöönotosta. Atk-järjestelmien yhteenliitettävyyteen liittyvät valmistelut sujuvat edelleen suunnitelmien mukaisesti. Bulgarian olisi jatkettava pyrkimyksiään varmistaa sähköisten palvelujen alv-järjestelyjen päätökseen saattaminen aikataulun mukaan.

13 luku: Työllisyys ja sosiaalipolitiikka

Bulgaria on edistynyt hyvin **työoikeuden** alalla. Työlakia muutettiin toukokuussa 2006 sen mukauttamiseksi yhteisön säännöstöön ja erityisesti seuraavia osa-alueita koskeviin direktiiveihin: työntekijöiden joukkoirtisanomiset, yritysten luovutukset, osa-aikatyö, määräaikaiset työsuhteet, työnantajan maksukyvyttömyys, työaika, kirjallinen ilmoittaminen työntekijälle työehdoista ja nuorten työntekijöiden suojelu. Säädöksiä on annettu myös työntekijöiden työkomennuksia koskevan direktiivin sekä eurooppayhtiön ja eurooppaosuuskunnan sääntöjen täydentämistä, tiedottamista ja kuulemista ja eurooppalaisia yritysneuvostoja koskevien direktiivien saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Useimmat puutteet on näin ollen korjattu. Työsuojeluhallinnon hallinnollisia valmiuksia ja sisäisiä valvontamekanismeja on kuitenkin vielä kehitettävä, jotta yhteisön säännöstön tuloksellinen ja tasapuolinen soveltaminen tällä alalla voitaisiin taata.

Valmistelut **Euroopan sosiaalirahaston (ESR)** hallinnointia varten ovat edenneet merkittävästi erityisesti siltä osin kuin on kyse virkamiesten koulutuksesta ja lisähenkilöstön palkkaamisesta.

21 luku: Aluepolitiikka

Bulgaria on edistynyt hyvin **institutionaalisten rakenteiden** (hallinnollisten valmiuksien) kehittämisessä jatkamalla asianomaisia elimiä koskevien rekrytointisuunnitelmien toteuttamista. EU-varojen hallinnointiin osallistuvien virkamiesten palkkojen korotus on helpottanut pätevän henkilöstön palkkaamista. Rakennerahastojen tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi on järjestetty runsaasti koulutusta.

Seurannan ja arvioinnin suhteen on edistytty selvästi, sillä hallinto- ja tietojärjestelmän perusohjausjärjestelmä on saatu valmiiksi. Koulutus on aloitettu ja kaikkia loppukäyttäjiä varten on laadittu kattava koulutusohjelma. Joidenkin hallintoviranomaisten yhteyteen on perustettu arviointiyksiköitä. Valmiuksien kehittämistä on kuitenkin tehostettava kaikilla tasoilla, jotta Bulgaria pystyisi käyttämään EU-varoja täysipainoisesti yhteisön säännöstöä noudattaen. Hankkeiden valintamenettelyihin ja toteuttamiseen on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota.

22 luku: Ympäristö

Bulgaria on edistynyt hyvin **ydinturvallisuuden ja säteilysuojelun** alalla. Ydinvalvontaviraston henkilöstömäärää on lisätty ja siellä työskentelee nyt myös lääketieteelliseen säteilyaltistukseen erikoistuneita asiantuntijoita.

23 luku: Kuluttajien ja terveyden suojelu

Tämän luvun osalta on edistytty merkittävästi. Bulgarian lainsäädännön yhdenmukaistaminen yhteisön säännöstön kanssa sekä **turvallisuutta koskevien toimenpiteiden** että **muiden kuin turvallisuutta koskevien toimenpiteiden** alalla on edistynyt huomattavasti kuluttajaluottoja koskevan lain antamisen ja kuluttajansuojalain muutosten myötä. Uusi sekundaarilainsäädäntö kattaa kuluttajajärjestöjen tukimekanismin ja kuluttajansuojakomitean perussäännöt. Kuluttajille tarkoitettujen rahoituspalvelujen

etämyyntiä koskeva lakiluonnos on laadittu, mutta sitä varten tarvitaan vielä hallituksen ja parlamentin hyväksyntä.

Politiikan valmistelusta vastaavaan toimielimeen ja täytäntöönpanoelimiin on palkattu lisää henkilöstöä ja myös koulutusta on järjestetty lisää. Kuluttajansuojakomitean ja koordinoinnista ja tietojenvaihdosta vastaavan neuvoston perustaminen on johtanut **markkinavalvonnan** tehostumiseen. Koordinoinnista ja tietojenvaihdosta vastaava neuvosto huolehtii kuluttajansuojakomitean ja kolmen muun tärkeän markkinavalvontaviranomaisen toiminnan yhteensovittamisesta. Bulgarian aktiivinen osallistuminen muita tuotteita kuin elintarvikkeita koskevaan EU:n nopeaan hälytysjärjestelmään sekä tarkastusten tehostuminen ja niihin liittyvät hallinnolliset jatkotoimet osoittavat, että markkinavalvonta on riittävää. Kaksitoista prosenttia suoritetuista tarkastuksista johti hallinnollisten määräysten antamiseen tai tuotteiden vetämiseen pois markkinoilta (kahdeksan tapausta).

Tehokkaan kuluttajaliikkeen muodostamiseen tähtäävää työtä jatkettiin myöntämällä rahoitusta yhdelletoista **kuluttajajärjestölle** ja tarjoamalla niiden henkilöstölle koulutusta. Nämä kansalaisjärjestöt ovat osallistuneet virallisesti markkinavalvontaan sen jälkeen, kun ne allekirjoittivat kuluttajansuojakomitean kanssa yhteistoimintasopimuksen. Käynnissä on myös kampanja, jonka avulla kuluttajansuojelun tavoitteita ja mekanismeja pyritään tekemään tunnetuksi suurelle yleisölle.

24 luku: Yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa

Turvapaikka-asioiden osalta voidaan todeta, että pakolaisviraston hallinnolliset valmiudet ovat nyt riittävät.

Yksityis- ja rikosoikeudellisissa asioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön alalla Bulgaria on ratifioinut sopimuksen Kansainvälisen rikostuomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista ja Euroopan neuvoston yleissopimuksen terrorismin vastustamisesta. Rikosasioissa tehtävän kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön laadusta voidaan todeta, että heinäkuussa 2006 annettiin laki EU:n jäsenvaltioiden tekemien omaisuuden tai todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta. Bulgaria on edistynyt hyvin edellä mainituilla aloilla.

2.3.2. Osa-alueet, joilla tarvitaan vielä lisää edistymistä

3 luku: Palvelujen tarjoamisen vapaus

Vakuutusalalla hyväksyttiin kesäkuussa 2006 vakuutuslakiin tehdyt muutokset, jotka koskevat takuurahaston pakollista jälleenvakuutussuojaa.

Bulgariassa on kuitenkin vielä paljon säännösten vastaisilla rekisterikilvillä varustettuja autoja. Takuurahaston jälleenvakuutusohjemaa ei ole vielä pantu täytäntöön. Suurin haaste on edelleen vihreän kortin järjestelmän keskustoimiston (*Council of Bureaux*) hallinnoiman monenvälisen sopimuksen sekä korvauselinten ja takuurahastojen välisen sopimuksen allekirjoittaminen sen varmistamiseksi, että bulgarialaiset ajoneuvot voivat liikkua kaikkialla EU:ssa ilman moottoriajoneuvojen vastuuvakuutusten rajatarkastuksia ja että neljättä liikennevakuutusdirektiiviä sovelletaan kaikilta osin. On siis olemassa vaara,

että bulgarialaisten ajoneuvojen vastuuvakuutukset on tarkastettava rajoilla vielä liittymisen jälkeenkin ja että korvauselimet eivät maksa liikenneonnettomuuksien uhreille kyseisen direktiivin 6 artiklassa tarkoitettuja korvauksia lainkaan tai maksavat ne vain osittain.

Bulgarian olisi seuraavien kuukausien aikana jatkettava vakuutusalaan liittyviä valmistelujaan toukokuun 2006 jälkeen saavutetun edistymisen pohjalta.

Henkilötietojen suojaa koskeva Bulgarian lainsäädäntö ei vielä ole täysin yhdenmukainen yhteisön säännöstön kanssa. Henkilötietojen suojaa koskevan lain muutoksia valmistellaan edelleen, eikä tietosuojakomitean lisähenkilöstön rekrytointia ole vielä saatu päätökseen. Riittämättömään taloudelliseen riippumattomuuteen ja rekisteröinti- ja ilmoitusjärjestelmän toimintaan on puututtava. Täytäntöönpanotoimia ja valitusten käsittelyä on tehostettava, minkä lisäksi valvontaviranomaisen on ryhdyttävä tehokkaisiin toimiin sen ratkaisemiseksi, miten sen käytettävissä jo olevia resursseja ja valtuuksia tulisi käyttää.

4 luku: Pääomien vapaa liikkuvuus

Rahanpesun torjunnan alalla on tapahtunut edistymistä rahanpesun vastaisia toimenpiteitä koskevan lain muutoksen myötä. Laki vastaa nyt pääosin EU:n toisen rahanpesun vastaisen direktiivin vaatimuksia. Bulgarian lainsäädäntöä on myös mukautettu vastaamaan rahanpesunvastaisen toimintaryhmän tarkistettuja suosituksia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä. Bulgarian on kuitenkin osoitettava, että se pystyy saavuttamaan konkreettisia tuloksia rahanpesuun liittyvän lainvalvonnan ja tapausten syytteeseenpanon alalla (*ks. myös 1.2 kohta*).

5 luku: Yhtiöoikeus

Bulgaria on edistynyt **teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun** alalla. Patenttilain muutokset hyväksyttiin heinäkuussa 2006 ja tavaramerkeistä ja maantieteellisistä merkinnöistä annetun lain sekä teollismalleja koskevan lain muutokset elokuussa 2006. Toukokuussa järjestettiin Maailman henkisen omaisuuden järjestön ja Euroopan komission avustamana merkittävä tiedotuskonferenssi Rusessa. Elokuussa 2006 käynnistettiin sähköisissä viestimissä suurelle yleisölle suunnattu kansallinen valistuskampanja. Teollis- ja tekijänoikeuksien suojelua käsittelevä neuvosto on kokoontunut kahdesti. Kokouksia on järjestetty myös teollis- ja tekijänoikeuksista riippuvaisia tuotannonaloja edustavien järjestöjen kanssa. Ministeriöille, patenttivirastolle, syyttäjille ja tullivirkailijoille on järjestetty koulutustilaisuuksia. Teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvät rikokset ovat Bulgariassa edelleen uhka ja todellinen haaste. Maan olisi varmistettava, että suojatun aineiston käyttäjät (esimerkiksi kaapelilähetystoiminnan harjoittajat) noudattavat velvollisuuttaan maksaa tekijänoikeuspalkkioita.

Bulgarian äskettäin muutetun patenttilain suhteen on herännyt epäilyjä sen vuoksi, että eräät muutokset johtavat lääkkeiden väliaikaisen suojan voimassaoloajan lyhenemiseen. Tämä on joissakin tapauksissa johtanut saatujen oikeuksien rajoittamiseen.

7 luku: Maatalous

Sisämarkkinoiden eläinlääkinnällisten valvontajärjestelmien osalta Bulgarian on saatettava valmiiksi tarvittava infrastruktuuri (rajatarkastusasemat) ja kolmansista maista tuotavien elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden tarkastuksia koskevat menettelyt, perustettava tehokas valvontajärjestelmä sisämarkkinoille osallistumista varten ja osoitettava, että sen asianomaisten kotieläinlajien tunnistamisessa, rekisteröinnissä ja siirtojen valvonnassa käyttämät tietokannat ovat monenkäyttäjän tietokantoja, jotka toimivat reaaliaikaisesti verkossa (jäljitettävyys). **Eläintautien** torjuntatoimilla on varmistettava, että maassa ei esiinny klassista sikaruttoa. **Kansanterveyden** alalla Bulgarian on vielä huolehdittava vaatimustenmukaisen raakamaidon jalostuksen jakamisesta maidonjalostuslaitosten kesken.

9 luku: Liikenne

Lentoliikenteen osalta Euroopan lentoturvallisuusviraston (EASA) ja Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelimen (JAA) yhteiset tarkastukset ovat paljastaneet merkittäviä ja jatkuvia puutteita Bulgarian siviili-ilmailuviranomaisen hallinnollisissa valmiuksissa varmistaa riittävä turvallisuusvalvonta, panna täytäntöön ilma-alusten lentokelpoisuuden ja ylläpidon hyväksyntää koskevat yhteisön vaatimukset ja varmistaa, että Itsenäisten valtioiden yhteisöstä peräisin oleva suuri lentokonekanta täyttää nämä vaatimukset.

Pystyäkseen noudattamaan EU:n lentoturvallisuussäännöksiä Bulgarian on toimitettava pikaisesti korjaavia toimia koskeva suunnitelma ja pantava se täytäntöön tiukalla aikataululla tiiviissä yhteistyössä EASA:n kanssa ja tämän opastuksella niin, että kaikki turvallisuuteen liittyvät puutteet tulevat korjattua. EASA:n on ennen Bulgarian liittymistä unioniin tehtävä toinen tarkastus, jolla varmistetaan, että suunnitelma on pantu täytäntöön.

10 luku: Verotus

Välittömän verotuksen ja **keskinäisen avunannon** suhteen ei ole edistytty, sillä parlamentti ei ole vieläkään hyväksynyt asianomaisia säädöksiä. Bulgarian on vielä luovuttava saapuville matkustajille tarkoitetuista verovapaista myymälöistä.

13 luku: Sosiaalipolitiikka ja työllisyys

Kansanterveyden alalla valmistellaan verta ja verituotteita sekä kudoksia ja soluja koskevaa lainsäädäntöä, jolla yhdenmukaistaminen yhteisön säännöstön kanssa on tarkoitus saada päätökseen. EU:n vaatimukset, jotka koskevat jäljitettävyyttä ja vakavista haittavaikutuksista ja vaaratilanteista ilmoittamista, on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Alan toimeenpanoviranomaisten hallinnollisia valmiuksia on parannettu jossain määrin. Nykyisen erityisinstituuttien verkoston tarkastuksia suoritetaan säännöllisesti ja tarvittaessa toteutetaan hallinnollisia toimenpiteitä tai määrätään seuraamuksia.

Terveydenhoitopalvelujen saatavuuden, lastensuojelun sekä vanhusten ja vammaisten kohtelun osalta tarvitaan edelleen paljon työtä, jotta elinolosuhteita laitoksissa saataisiin parannettua ja laitoksiin sijoittamista vähennettyä ja jotta Bulgarian vuosia 2004–2012 koskevassa mielenterveyspolitiikan täytäntöönpanon toimintasuunnitelmassa määritellyt

toimenpiteet saataisiin toteutettua. Vaikka **työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun** alalla on edistytty jonkin verran toukokuun 2006 jälkeen, kahden osapuolen vuoropuhelua ei ole lujitettu riittävästi eikä valmiuksien kehittämiseen ole vielä panostettu. Edustavuuden kriteeriä on sovellettava tasapuolisesti kaikkiin työmarkkinajärjestöihin. Osallistuminen kolmikantavuoropuheluun on rajattava työmarkkinajärjestöihin, joilla on sosiaalinen mandaatti. Bulgarian on nopeutettava valmistelujaan tällä alalla.

Sosiaalisen osallisuuden edistämisen alalla on ratkaistavana vielä monia kysymyksiä. Bulgarian on jatkettava köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä koskevaa analyyttistä työtään sekä asianomaisten sosiaalialan tilastojen kehittämistä EU:n sosiaalisen osallisuuden indikaattorien mukaisesti. Pyrkimyksiä, joiden tavoitteena on parantaa muita heikommassa asemassa olevien ryhmien, erityisesti romanien, tilannetta ja edistää heidän täysipainoista sopeutumistaan yhteiskuntaan, on jatkettava.

Bulgaria on edistynyt jossain määrin **syrjinnän vastaisten toimien** alalla. Syrjinnän vastaisen komitean hallinnollisia valmiuksia on kuitenkin vielä parannettava. Romanien sopeuttamista Bulgarian yhteiskuntaan tasavertaisella tavalla koskevan puiteohjelman toteuttamista ei ole hoidettu riittävän tehokkaasti.

14 luku: Energia

Kilpailukyvyn ja energian sisämarkkinoiden osalta on edistytty vain vähän. Kaasu- ja sähkömarkkinoiden avaamisessa kilpailulle on edistytty, mutta sähköyhtiö NEK:n ja kaasuyhtiö Bulgargasin uudelleenjärjestelyjen loppuun saattaminen edellyttää vielä lisätoimia. Bulgarian on myös kumottava nykyiset tuonti- ja vientimonopolit liittymiseen mennessä, kuten sen energialaissa säädetään.

Ydinenergian ja ydinturvallisuuden alalla on edistytty jossain määrin. Bulgarian viranomaiset ovat laatineet toteuttamiskelpoisen käytöstäpoistostrategian täyttääkseen ne sitoumukset, joita on annettu Kozloduyn ydinvoimalan reaktorien 1–4 aikaistetusta sulkemisesta ja käytöstä poistosta.

Ehdotettujen toimien toteuttamiseen on kuitenkin vielä panostettava. Strategian täytäntöönpanon vaatimat operatiiviset ja hallinnolliset toimet ovat vielä osittain toteuttamatta, sillä ydinalan sääntelyviranomainen ei ole vielä hyväksynyt reaktoreita 1 ja 2 koskevien lupien muutosta, joka mahdollistaisi käytöstä poiston ja purkamisen valmistelutoimet, eikä myöntänyt ”nollateholupaa” reaktoreita 3 ja 4 varten. Näitä tarvitaan, jotta tarkistettu strategia voitaisiin pannan täytäntöön johdonmukaisesti ja näin taata kyseisen ydinvoimalan kaikkien reaktoreiden sulkeminen peruuttamattomasti.

15 luku: Teollisuuspolitiikka

Yksityistämisen ja rakenneuudistuksen suhteen on edistytty *(ks. myös taloudellisia arviointiperusteita koskeva jakso)*. Terästeollisuuden rakenneuudistus on kuitenkin edistynyt vain vähän. Bulgaria on hakenut rakenneuudistukselle varatun ajan jatkamista vuoteen 2008. Lisäksi se on suostunut pidentämään vuoteen 2008 sitä ajanjaksoa, jonka kuluessa valtiontuet voidaan periä takaisin, jos edellytykset eivät täyty.

19 luku: Sähköinen viestintä ja tietotekniikka

Tietyt keskeiset kysymykset ovat edelleen ratkaisematta **sähköisen viestinnän ja tietotekniikan** alalla. Vuonna 2002 annetun yhteisön säännöstön omaksumiseen tarvittava uusi primaarilainsäädäntö ja siihen liittyvä sekundaarilainsäädäntö on vielä antamatta. Matkapuheluiden tukkuhintojen sääntelyyn tähtääviä toimenpiteitä ei ole vielä toteutettu, eikä käytössä ole tehokkaita järjestelmiä kustannusten laskemiseksi. Näillä toimenpiteillä varmistetaan tarkkuus ja oikeudenmukaisuus yhteenliittämiseen, eriyttämiseen, käyttöoikeuksiin ja puheensiirtopalveluiden vähittäismyyntiin liittyvien hinnoitteluvelvoitteiden yhteydessä. Kansallisen sääntelyviranomaisen toimintakykyä olisi kehitettävä ja samalla varmistettava sen täysi riippumattomuus sääntelytehtäviensä hoidossa. Bulgarian valmistelut eivät ole vieläkään riittävät varmistamaan yhdenmukaisuutta EU:n sääntelykehyksen kanssa liittymiseen mennessä.

21 luku: Aluepolitiikka ja rakennepoliittisten välineiden yhteensovittaminen

Ohjelmasuunnittelu etenee aikataulun mukaisesti. Lisää toimia tarvitaan kuitenkin, jotta saataisiin luotua riittävä varanto hyvin valmisteltuja hankkeita. Vaarana on, että Bulgaria ei saa valmisteltua riittävästi hankkeita liittymiseen mennessä, mistä syystä se ei ehkä pysty täysin hyödyntämään sille varattuja rakennerahastovaroja.

Tulokset moitteettoman ja tehokkaan **varainhoito- ja valvontajärjestelmän** perustamisesta ja toiminnasta puuttuvat vielä. Tämä koskee erityisesti sisäisiä tarkastusyksiköitä, joiden toiminta on ollut vähäistä ja tasoltaan riittämätöntä. Työntekijöiden palkkaamisessa ja kouluttamisessa edistyttiin, mutta monitahoiset rekrytointi- ja koulutussuunnitelmat eivät ole vielä valmiita. Menettelykäsikirjoista on käytettävissä luonnokset. Ne on saatava nopeasti valmiiksi ja niiden pohjalta on järjestettävä koulututusta. Menettelyjä on testattava ja työjärjestys vahvistettava. Kaikkiin hallintoviranomaisiin on perustettu ennakkovalvontayksiköitä, mutta julkisten hankintamenettelyjen asianmukainen soveltaminen tässä yhteydessä on vielä toteen näyttämättä.

22 luku: Ympäristö

Horisontaalisen lainsäädännön alalla ei ole ryhdytty erityisiin toimiin, joilla lisättäisiin yleistä tietoisuutta ja kansalaisten osallistumista ympäristön pilaantumisen yhtenäisen ehkäisemisen ja vähentämisen ja Natura 2000 -ohjelman osalta. Ympäristövaikutusten arviointeja koskevan, yleiseen käyttöön tulevan rekisterin perustamista varten on varattu tarvittavat varat. Rekisteriä ei kuitenkaan ole vielä perustettu.

Aluetasolla tarvittavan henkilöstön palkkaamisessa on **jätehuoltoalalla** edistytty vain vähän. Yhtenäisen jätteidenkäsittelylaitosten verkoston kehittämiseen ei ole panostettu.

Vedenlaadun osalta tarvitaan muutosta vesilakiin, jotta täysi vastaavuus EU:n vesialan puitedirektiivin kanssa saataisiin varmistettua.

Ongelmia esiintyy kuitenkin edelleen joiltakin osin.

Hallinnollisia valmiuksia on vielä parannettava henkilöstön, laboratorioiden ja varusteiden suhteen erityisesti aluetasolla.

Ympäristön pilaantumisen yhtenäisen ehkäisemisen ja vähentämisen ja riskienhallinnan suhteen on edistytty. Myönnettyjen yhtenäisten lupien kokonaismäärä on tähän mennessä noussut 108:aan niistä yhteensä 230 luvasta, jotka olisi myönnettävä lokakuun 2007 loppuun mennessä. Muiden laitosten osalta menettelyt on jo aloitettu. Jäljellä olevien lupien myöntämismenettelyjä ja kaikkien lupien noudattamisen valvontaa on kuitenkin jatkettava, jotta prosessi saataisiin valmiiksi ajoissa.

Ilmanlaatua koskevan yhteisön säännöstön saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä on jäljessä aikataulusta. Jäljellä olevien ilmanlaatudirektiivien säännösten (ulkoilma, kansallinen päästöraja, päästökauppa, nestemäisten polttoaineiden rikkipitoisuus) täysimääräinen omaksuminen vaatii vielä lisätyötä.

Näitä aloja koskevien toimenpiteiden aikataulunmukainen täytäntöönpano edellyttää huomattavaa panostusta.

24 luku: Yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa

Schengenin säännöstön soveltamiseen ja EU:n tulevan ulkorajan valvontaan liittyvät valmistelut ovat edenneet. Yhdennettyä rajavalvontaa koskevan strategian ja toimintasuunnitelman täytäntöönpanon seurauksena rajavyöhykkeelle sijoitettiin yhteisiä tutkintaryhmiä toukokuussa 2006 ja kesäkuussa 2006 rajavyöhykkeellä aloittivat työnsä tullin ja rajapoliisin ensimmäiset yhteiset liikkuvat yksiköt. Tällaisia yksiköitä on nyt 13. Kesäkuussa 2006 Bulgaria hyväksyi toimintasuunnitelman, jonka avulla se valmistautuu liittymään SIS II -tietojärjestelmään myöhemmässä vaiheessa unioniin liittymisen jälkeen. Schengen-alueeseen liittymistä koskevat valmistelut sujuvat pääosin hyvin, mutta Bulgarian on osoitettava myös käytännössä, että näissä valmisteluissa keskitytään täysin SIS II -järjestelmään eikä SIS I+ -järjestelmään. Lisähenkilöstön palkkaamista on jatkettu: suunnitelmien mukaisesta 200 ylimääräisestä rajapoliisista vuodeksi 2006 on nyt palkattu 137. Maksujen ”yhden luukun” periaate otettiin heinäkuussa 2006 käyttöön kokeiluhankkeena Bulgarian ja Turkin rajalla sijaitsevassa Lesovon rajanylityspaikassa, mutta periaate on nyt ulotettava koskemaan Bulgarian kaikkia rajanylityspaikkoja korruptioriskin vähentämiseksi. Bulgarian rajapoliisi ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden operatiivisesta ulkorajayhteistyöstä huolehtiva virasto (Frontex) allekirjoittivat yhteistyösopimuksen elokuussa 2006. Bulgaria allekirjoitti elokuussa myös sopimuksen Romanian kanssa valtioiden rajaa koskevista järjestelyistä sekä raja-asioita koskevasta yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta. Toukokuun ja syyskuun 2006 välisenä aikana Bulgarian rajalla on otettu kiinni 220 henkilöä ja 499 henkilöltä on evätty maahanpääsy rajanylityspaikoilla.

Bulgarian rajat ovat edelleen varsin suojattomia ihmiskauppaa ja tavaroiden laitonta kauppaa vastaan, joten investointia nykyaikaisiin laitteisiin ja varusteisiin sekä pätevään henkilöstöön olisi jatkettava valvonnan tehostamiseksi.

Huumausaineiden torjunnasta voidaan todeta, että Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen yhteydessä toimivan kansallisen yhteyspisteen hallinnollisia valmiuksia ei ole parannettu. Bulgaria on huumeiden salakuljetuksessa edelleen merkittävä kauttakulkumaa. Huumeiden vastaisten toimenpiteiden täytäntöönpanoa ei ole saatu tehostettua. Toukokuun 2006 jälkeen Bulgarian rajoilla on takavarikoitu lähes 180 kiloa heroiinia, 30 kiloa hasista ja yli 200 kiloa amfetamiinia sekä pieniä määriä marihuanaa, ekstaasia ja kokaiinia.

Tietosuojaan liittyviä kysymyksiä käsitellään 3 luvussa.

28 luku: Varainhoidon valvonta

EU:n taloudellisten etujen suojaamisen alalla on havaittavissa tiettyä edistymistä petosten torjunnassa. Petosten vastaiseen strategiaan ja siihen liittyvään toimintasuunnitelmaan on tehty parannuksia ja toimenpiteitä on toteutettu käytännössä. Petostentorjunnan koordinointivirastoon perustettiin heinäkuussa uusi keskusyksikkö. Tavoitteena on parantaa alan kansallisten viranomaisten koordinointikykyä ja tehostaa

OLAFin kanssa tehtävää yhteistyötä petosten torjunnan ja EU:n taloudellisten etujen suojaamisen alalla. Keskusyksikön asianmukaisella toiminnalla ja järjestelmään kuuluvien kansallisten viranomaisten täysimääräisellä yhteistyöllä on nyt varmistettava, että EU:n taloudelliset edut saadaan tehokkaasti suojattua.

3. Yhteisön säännöstön kääntäminen bulgariaksi

Noin 1,4 prosenttia (noin 1 360 sivua) yhteisön säännöstöstä on vielä kääntämättä bulgariaksi. Tarkastamatta on vielä noin 16 prosenttia (noin 15 000 sivua). Kun otetaan huomioon muiden tuotantovaiheiden tilanne (oikoluku, korjaukset, toimielinten oikeudellisten tarkastajien tekemä viimeistelytyö), voidaan todeta, että noin 51 prosenttia kokonaissivumäärästä (eli noin 48 000 sivua) ei ole vielä valmis liittymispäivästä lukien julkaistavaa *Euroopan unionin virallisen lehden* erityispainosta varten.

On erittäin tärkeää, että yhteisön säännöstö saadaan kokonaan käännettyä ja tarkastettua ennen liittymistä, jotta johdetun oikeuden säännösten oikeusvarmuus pystytään varmistamaan. Bulgariaa kehotetaan tehostamaan toimiaan tämän päämäärän saavuttamiseksi.

MAAKOHTAINEN LIITE: ROMANIA

1. Toukokuun 2006 kertomuksen päätelmissä esiin tuodut alat, jotka edellyttivät lisätoimia

1.1. Poliittiset arviointiperusteet

Oikeusjärjestelmä

Oikeusjärjestelmän uudistaminen on edennyt. Oikeusjärjestelmän uudistusta koskevan strategian ja toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa on jatkettu. Toukokuussa 2006 annettiin laki sovittelusta, jossa säädetään vaihtoehtoisesta riidanratkaisujärjestelmästä. Tarkoituksena on perustaa sovittelusta vastaava neuvosto, joka valvoo lain täytäntöönpanoa. Oikeusministeriö, ylin tuomarineuvosto, virassa toimivat tuomarit ja syyttäjät, asianajajat ja ulkomaiset asiantuntijat ovat käynnistäneet siviili- ja rikoslain sekä siviiliprosessi- ja rikosprosessilain perusteellisen tarkistuksen. Se on tarkoitus saattaa päätökseen viimeistään vuoden 2007 kolmannella vuosineljänneksellä. Korkeimman oikeuden riita-asioiden jaostossa vireillä olevien asioiden määrä väheni helmikuun 2006 ja syyskuun välisenä aikana 6 126:sta 5 160:een.

Heinäkuussa 2006 valtakunnansyyttäjä ja Romanian tiedustelupalvelun, ulkomaantiedustelupalvelun sekä tiedustelun ja sisäisen turvallisuuden pääosaston johtajat erosivat sen jälkeen, kun terrorismioikeudenkäynnissä syytettynä ollut henkilö katosi ja pakeni maasta. Oikeuslaitoksen tarkastajat ovat käynnistäneet alustavan tutkimuksen asiassa mukana olleiden syyttäjien ja tuomarien toiminnasta.

Ylin tuomarineuvosto (CSM) on käynnistänyt tuomioistuimissa käsiteltävänä olevien asioiden luokittelun niiden vaikeusasteen mukaan sekä ruvennut mittaamaan asioiden keskimääräistä käsittelyaikaa auttaakseen tuomioistuimia hallinnoimaan oikeusjärjestelmän henkilöresursseja entistä tehokkaammin. Kaikkiaan 17 tuomioistuimessa on käynnistetty pilottihanke, jossa osa tuomareiden tähän asti hoitamista hallinnollisista tehtävistä voidaan siirtää oikeusvirkailijoille tuomareiden työtaakan vähentämiseksi. Kesäkuussa ylin tuomarineuvosto ehdotti parannuksia lainsäädäntöön, joka koskee tuomareihin sovellettavia kurinpitotoimia. Tarkoituksena on varmistaa, että tutkinnan kohteena olevat tuomarit eivät voi siirtyä varhaiseläkkeelle rangaistusten välttämiseksi, sekä estää tuomareita antamasta tuomioita sen jälkeen, kun ylin tuomarineuvosto on tehnyt alustavan päätöksen tuomarin erottamisesta virasta.

Ylimmän tuomarineuvoston toimintasuunnitelman täytäntöönpano jatkuu aikataulun mukaisesti, ja seuraavat toimet on jo toteutettu: Ensinnäkin on otettu käyttöön sisäiset säännöt, joiden mukaan neuvoston jäsenet eivät voi äänestää sellaisista kurinpitoasioista, jotka vaikuttavat heidän omaan tuomioistuimeensa tai syyttäjänvirastoonsa. Toiseksi on toteutettu toimia, joiden tarkoituksena on varmistaa lainsäädännön johdonmukaisempi tulkinta ja soveltaminen. Kolmanneksi on laadittu aiempaa objektiivisemmat kriteerit, joita sovelletaan tuomareiden ja syyttäjien ylentämiseen. Neljänneksi on otettu käyttöön uudet objektiiviset kriteerit, joiden perusteella palkataan henkilöstöä tarkastusosastolle. Niitä on jo sovellettu kolmen uuden tarkastajan valintaan.

Parlamentti ratifioi toukokuussa 2006 sopimuksen 25 oikeustalon kunnostustöistä. Bukarestin oikeuspalatsi avattiin jälleen elokuussa, ja siellä toimii nyt Bukarestin muutoksenhakutuomioistuimen lisäksi paikallinen tuomioistuin. Nykyaikaisen tietotekniikan ja viestintälaitteiston hyödyntämistä oikeusjärjestelmässä on jatkettu, ja heinäkuuhun 2006 mennessä kaikki tuomioistuimet oli liitetty toisiinsa suojatun verkon välityksellä. Kyseistä verkkoa laajennetaan parhaillaan kaikkiin syyttäjänvirastoihin. Oikeusasioiden dokumentointiin ja hallinnointiin tarkoitettu ohjelma on käytössä 152:ssa Romanian 237:stä tuomioistuimesta ja 40:ssä maan 235:stä syyttäjänvirastosta. Lähiverkot ovat käytössä 82 prosentissa tuomioistuimista ja 90 prosentissa syyttäjänvirastoista. Heinäkuusta 2006 alkaen kaikilla tuomioistuimilla ja syyttäjänvirastoilla on mahdollisuus käyttää sähköistä säädöskokoelmaa ja oikeustapauskokoelmaa.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Lainsäädännön yhdenmukaista tulkintaa ja soveltamista kaikissa oikeusasteissa läpi maan ei ole vielä varmistettu. Ylimmän tuomarineuvoston neljästätoista valitusta jäsenestä viidellä saattaa edelleen olla eturistiriitoja tarkastuksiin liittyvissä asioissa, sillä heillä on johtava asema tuomioistuimissa tai syyttäjänvirastoissa. Useimpien virassa olevien tarkastajien objektiivisuudesta ei ole riittäviä takeita. Uusia tarkastajia olisi palkattava uuden menettelyn mukaisesti, jotta avoinna olevien virkojen määrä vähenee ja tarkastajien alueellinen edustavuus paranee. Ylin tuomarineuvosto ei ole toistaiseksi puuttunut siihen, miten tuomarineuvoston yksittäisten jäsenten epäeettinen toiminta vahingoittaa koko neuvoston mainetta. Oikeusavun oikeudellista kehystä koskevaa uutta lainsäädäntöä ei ole vielä annettu. Uutta valtakunnansyyttäjää ei ole vielä nimitetty. Toistaiseksi ei ole toteutettu lainkaan toimenpiteitä, joilla pyrittäisiin korjaamaan syyttämisestä vastaavan ministeriön hallinnossa esiintyviä vakavia puutteita, kuten työtaakan hyvin epätasaista jakautumista, koulutuksen puutetta ja kyvyttömyyttä kerätä tilastotietoja. Puutteiden korjaaminen on asetettava etusijalle.

Yhteenvetona voidaan todeta, että oikeusjärjestelmän uudistaminen ja erityisesti sen hallinnollisten valmiuksien vahvistaminen etenee jatkuvasti. Lisätoimenpiteitä kuitenkin tarvitaan, jotta voidaan varmistaa lainsäädännön johdonmukaisempi tulkinta ja soveltaminen ja sitä kautta oikeusvarmuuden syntyminen. Vaikka ylin tuomarineuvosto pyrkiikin uuden toimintasuunnitelmansa myötä ratkaisemaan joitakin oikeusjärjestelmän keskeisiä ongelmia, eräillä tuomarineuvoston jäsenillä saattaa edelleen olla eturistiriitoja ja heidän toimintansa voi olla epäeettistä. Myös syyttämisestä vastaavan ministeriön hallinnossa esiintyvät puutteet edellyttävät toimenpiteitä.

Korruption vastaiset toimet

Romania on edistynyt edelleen korruption torjunnassa. Korruption torjuntaa koskevan strategian ja toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa on jatkettu. Rikoslain muutokset hyväksyttiin kesäkuussa 2006. Muutosten myötä otettiin käyttöön oikeushenkilöiden rikosoikeudellisen vastuun käsite. Heinäkuussa annettiin uutta lainsäädäntöä, jolla tiukennettiin poliittisten puolueiden rahoitusta koskevia sääntöjä.

Korkean tason korruptiotapauksiin liittyvien puolueettomien tutkimusten määrä on jatkuvasti kasvanut ja laatu parantunut. Kansallinen korruptiontorjuntavirasto (DNA) on

käynnistänyt tutkimukset kolmessa uudessa korkean tason korruptiotapauksessa, joissa on mukana entinen parlamentin jäsen, paikallishallinnon johtohenkilö ja vanhempi virkamies. Korruptiontorjuntavirasto on nostanut syytteet seitsemää ihmistä vastaan korkealla tasolla ilmenevästä korruptiosta. Syytetyistä neljä on hallituskoalitioon kuuluvien puolueiden jäseniä, kaksi oppositiopuolueiden jäsentä ja yksi liike-elämässä johtotehtävissä oleva henkilö. Korruptiontorjuntavirasto on myös nostanut syytteet viittä tuomaria vastaan ja tutkii parhaillaan kahden muun tuomarin toimintaa. Maaliskuusta 2006 lähtien korruptiontorjuntavirasto on nostanut syytteet yhteensä 199 henkilöä vastaan. Tuomioistuimet ovat antaneet alustavat tuomiot 87 henkilölle ja langettaneet 82 lopullista tuomiota viraston käynnistämissä tapauksissa. DNA:n tutkimusten taso on edelleen parantunut: esimerkiksi viraston aiemman johtoryhmän alaisuudessa lopetettuja tutkimuksia on käynnistetty uudelleen ja lisäksi on aloitettu uusia tutkimuksia, jotka koskevat julkisiin hankintoihin liittyviä vanhoja skandaaleja. Korruption torjuntajärjestelmä on tehostunut, sillä DNA käynnistää yhä useammin tutkimukset julkista valvontaa suorittavien yksiköiden antamien tietojen pohjalta. Toukokuussa DNA:lle myönnettiin 56 uutta virkaa.

Hallinto- ja sisäasiainministeriön korruptiontorjunnan pääosaston (DGA) palveluksessa on nyt 298 virkamiestä, jotka toimivat sekä kansallisella että paikallistasolla. DGA on suorittanut toukokuusta lähtien alustavia tutkimuksia 615 henkilön osalta ja toimittanut kaiken aineiston toimivaltaisille syyttäjänvirastoille, jotka ovat nostaneet syytteet 157 tapauksessa. DGA on myös suorittanut henkilöstön luotettavuutta koskevia tarkastuksia, jotka ovat paljastaneet ministeriössä korruptiota. Romanian tullilaitos suoritti toukokuussa ja kesäkuussa 42 henkilöstöönsä kohdistuvaa tarkastusta, joista osa perustui kansalaisten tekemiin valituksiin. Tarkastusten pohjalta määrättiin kurinpitotoimia 41 henkilölle, ja yhden tapauksen tiedot toimitettiin DNA:lle rikostutkintaa varten. Syyskuussa DGA:n ja DNA:n yhteistoimien seurauksena pidätettiin muun muassa 30 tullivirkailijaa sekä useita muita virkamiehiä. Operaatio kuvastaa korruption torjunnasta vastaavien viranomaisten hyvää yhteistyöstä.

Romaniassa on käynnistetty kaksi valtakunnallista tiedotuskampanjaa, joilla pyritään lisäämään kansalaisten ja virkamiesten, myös oikeuslaitoksen työntekijöiden, tietoisuutta korruption kielteisistä seurauksista.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Kaikkien poliittisten toimijoiden on osoitettava selkeää poliittista tahtoa ja varmistettava korruption torjunnassa tähän mennessä saavutettujen tulosten pysyvyys. Romania sitoutui kansallisessa korruption vastaisessa strategiassa ja toimintasuunnitelmassa antamaan lain viranomaisten lahjomattomuutta valvovan kansallisen viraston perustamisesta. Kun parlamentti käsitteli asiaa koskevaa lakiehdotusta, viraston toimivaltuuksia yritettiin rajoittaa.

Samoin parlamentti on yrittänyt muuttaa sekä valtakunnansyyttäjän että kansallisen korruptiontorjuntaviraston päällikön nimitysmenettelyä, mikä olisi lisännyt korruption torjunnan oikeudellisiin ja institutionaalisiin puitteisiin liittyvää epävarmuutta. Oikeusministeriön ja DNA:n johtamat uudistukset tarvitsevat tuekseen muiden toimeenpanevien virastojen, lainsäädäntölaitoksen ja oikeuslaitoksen toimia. Kahden

erikoistuneen syyttäjäyksikön välistä yhteistyötä on tehostettava korkean tason korruptioon ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvissä tapauksissa. Edelleenkään ei ole huolehdittu siitä, että kaikilla tuomareilla on riittävät erityistiedot, joita tarvitaan talousrikollisuuteen liittyvien monimutkaisten asioiden käsittelyssä ja tuomitsemisessa. DNA:n syyskuussa 2005 käynnistämiin uusiin tutkimuksiin perustuvissa korkean tason korruptiotapauksissa ei ole toistaiseksi annettu lopullisia tuomioita. Korruptio on edelleen keskeinen huolenaihe. Tietyt alat, kuten terveydenhuolto, koulutus ja paikallishallinto, ovat erityisen alttiita korruptiolle.

Kaiken kaikkiaan korruption torjunnassa tapahtuu jatkuvasti edistystä. Erityisesti tämä koskee rikostutkinnan käynnistämistä ja syytteiden nostamista. Myönteisen kehityksen jatkumisen turvaamiseksi tarvitaan korkean tason korruptiotapauksissa lisää syytteitä, oikeudenkäyntejä, lopullisia tuomioita ja syyllisille määrättäviä varoittavia rangaistuksia. Kaikkien poliittisten toimijoiden on osoitettava, että he ovat sitoutuneet tehokkaaseen korruption torjuntaan, ja varmistettava, että kenenkään ei katsota olevan lain yläpuolella. Kun viranomaisten lahjomattomuutta valvova virasto on saatu perustettua ja korruptioon ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien tapausten parissa työskentelevien syyttäjien yhteistyötä on parannettu, täytyy vielä huolehtia korruption torjunnan oikeudellisten ja institutionaalisten puitteiden vakauttamisesta.

1.2. Yhteisön säännöstöä koskevat arviointiperusteet

Maksajavirastojen hyväksyminen

Viime aikoina on tapahtunut edistystä maksajavirastojen perustamisessa. Tietotekniikka-alan yrityksen kanssa tehtiin 15. heinäkuuta sopimus tietoteknisten ohjelmistosovellusten kehittämisestä, ja yritys aloitti työt heinäkuun lopulla. Tarkka työsuunnitelma on laadittu. Lisää tietoteknistä laitteistoa on otettu käyttöön. Myös henkilöstöä on palkattu lisää, ja koulutus on aloitettu.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Maksajavirastojen osalta on ratkaisematta vielä esimerkiksi kysymys asianmukaisen tietoteknisen järjestelmän käyttöönotosta aikataulun mukaisesti, henkilöstön, laitteiston ja toimitilojen riittävyydestä sekä useimpien hallinto- ja valvontamenettelyjen keskeneräisyydestä.

Kaiken kaikkiaan on olemassa edelleen vaara, että maksajavirastot eivät ole liittymishetkellä toimintavalmiita.

Yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä

Yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän käyttöönotto on edennyt viime aikoina. Sopimus tietoteknisten ohjelmistosovellusten kehittämisestä tehtiin tietotekniikka-alan yrityksen kanssa 15. heinäkuuta, ja yritys aloitti työt heinäkuun lopulla. Tarkka työsuunnitelma on laadittu, ja lisäksi on kehitetty moduuli maatilarekisteriä varten. Viljelijärekisterissä on tietoja useimmista maanviljelijöistä. Edistystä on tapahtunut myös yhteyden luomisessa viljelijärekisterin ja viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän/paikkatietojärjestelmän (LPIS/GIS) välille. Lisäresursseja on

osoitettu viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän/paikkatietojärjestelmän perustamiseen liittyvään toimintaan, ja työ onkin nopeutunut.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Lisätoimia tarvitaan esimerkiksi kysymyksissä, jotka liittyvät asianmukaisen tietoteknisen järjestelmän täytäntöönpanoon aikataulun mukaisesti yhdennettyä hallinto- ja valvontajärjestelmää varten, viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän/paikkatietojärjestelmän täytäntöönpanon tiukkaan aikatauluun ja kyseisen järjestelmän laatuun. Lisäksi paikalla suoritettavat tarkastukset edellyttävät lisähenkilöstön palkkaamista ja kouluttamista, laitteiston hankkimista ja menettelykäsikirjojen laatimista.

Kaiken kaikkiaan on olemassa edelleen vaara, että yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä ei liittymishetkellä toimi asianmukaisesti. Järjestelmän toimintakuntoon saattaminen edellyttää tehostettuja toimia, joita on jatkettava, kunnes järjestelmä otetaan käyttöön.

Tarttuvat spongiformiset enkefalopatiat (TSE:t) ja eläinperäiset sivutuotteet

Kuolleiden eläinten ja eläintuotteiden keräämisen ja käsittelyn osalta on tapahtunut huomattavaa edistystä. Unkarilais-romanialaisen konsortion kanssa on tehty tarjouskilpailun pohjalta sopimukset eläinperäisten sivutuotteiden keräämisestä, hävittämisestä ja käsittelystä. Tammikuussa 2007 voimaan tuleva uusi renderointijärjestelmä on määritelty. Nykyisiä kolmea renredointilaitosta Popestissa, Coldeassa ja Dejissa on tarkoitus muuttaa niin, että niissä voidaan käsitellä eläinperäisiä sivutuotteita EU:n normien mukaisesti. Eläinlääkintäviranomaiset ja konsortio ovat yhdessä laatineet yksityiskohtaisen ohjelman kunkin laitoksen kehittämiseksi ja uudistamiseksi. Riskiluokkiin 1 ja 2 (suuririskinen aine) kuuluvaa eläinjätettä käsitellään ainoastaan Coldean laitoksessa, kun taas Popestin ja Dejin laitoksissa käsitellään riskiluokkaan 3 (pieniriskinen aine) kuuluvaa eläinjätettä. Coldean laitoksesta peräisin oleva jäte käsitellään kahdessa polttoyksikössä. Konsortion ohjelmaan sisältyy 21 välikeräilylaitoksen sekä kuljetusjärjestelmän perustaminen. Lisäksi konsortio on sitoutunut polttamaan suurimman osan liha- ja luujauhovarastoista.

Konsortio aikoo myös rakentaa neljä uutta renderointilaitosta, jotka korvaavat vähitellen nykyiset laitokset. Kesäkuussa 2006 perustettiin toimikunta, jonka tehtävänä on koordinoida toimia EU:n normien mukaisen renderointijärjestelmän luomiseksi Romaniaan. Kunkin maakunnan viranomaiset ovat nimittäneet edustajan valvomaan renderointijärjestelmän kehittämistä.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Renderointilaitosten nykyaikaistamiselle ja rakentamiselle asetetut määräajat, jotka ovat marraskuun 2006 lopulla, ovat hyvin tiukat ottaen huomioon, että toimenpiteet edellyttävät Romanian eläinlääkintäviranomaisten hyväksynnän lisäksi ilmoituksen tekemistä komissiolle. Sama ongelma koskee myös välikeräilylaitosten rakentamisen ja/tai nykyaikaistamisen sekä kuljetusjärjestelmän kehittämisen aikataulua.

Verohallinto – yhteenliitettävyys atk-järjestelmien kanssa

Romania on edistynyt huomattavasti alv-tietojen vaihtojärjestelmään, sähköisten palvelujen alv-järjestelyihin ja valmisteveron alaisten tuotteiden tietojenvaihtojärjestelmään liittyvissä valmisteluissa. Romanian valtiovarainministeriö on ottanut vastattavakseen järjestelmien täytäntöönpanosta yhdessä hanketta hoitavan työryhmän kanssa. Romania on läpäissyt testit, jotka koskevan alv-tietojen vaihtojärjestelmän ja valmisteveron alaisten tuotteiden tietojenvaihtojärjestelmän yhteentoimivuutta EU:n järjestelmien kanssa, ja täyttää näin ollen sille tällä alalla määrätyt velvoitteet. Sähköisten palvelujen alv-järjestelyjen kehittäminen etenee asianmukaisesti, ja järjestelyt ovat todennäköisesti toimintavalmiit liittymishetkellä edellyttäen, että kehittämistoimet jatkuvat nykyisellä vauhdilla.

2. Muut alat, joilla toukokuussa 2006 edellytettiin lisää edistymistä

Tässä osassa arvioidaan Romanian edistymistä niiden poliittisten, taloudellisten ja yhteisön säännöstöön liittyvien kysymysten osalta, jotka olivat ratkaisematta vielä toukokuun seurantakertomuksen aikaan.

2.1. Poliittiset arviointiperusteet

Julkishallinnon uudistaminen

Julkishallinnon uudistamisessa on tapahtunut edistystä. Parlamentti hyväksyi heinäkuussa kaksi keskeistä säädöstä. Ensimmäinen oli laki paikallishallinnon rahoituksesta ja toinen oli virkamieslaki, jolla muutettiin virkamiesasetusta. Ensin mainittu laki täydentää hallinnon hajauttamisen oikeudellista kehystä. Toimenpiteitä toimivaltuuksien siirtämiseksi keskushallinnolta asianmukaisille alemmille tasoille jatketaan edelleen. Parhaillaan laaditaan aikatauluja ja luodaan menettelyjä vastuun, resurssien hallinnan ja varainhoidon hajauttamiseksi. Hajauttamisprosessi on nyt pääsemässä vauhtiin.

Muutetun virkamieslain tavoitteena on hallinnon hajauttaminen. Lisäksi tavoitteena on parantaa palvelukseenottomenettelyä ja määritellä virkamiesten oikeudet ja velvollisuudet. Tarkoituksena on myös määritellä urarakenteet ja korkeiden virkamiesten palvelukseenottomenettely sekä tehdä virkamiehistä poliittisesti riippumattomia.

Jonkin verran edistystä on tapahtunut politiikan laadinnan tehostamisessa. Hallituksen pääsihteeristön roolia on täsmennetty. Hallitus on laatinut käsikirjan vaikutusten arvioinnissa käytettävistä menetelmistä sekä luonut kattavat menetelmät ministeriöissä ja hallituksen pääsihteeristössä tapahtuvaa strategista suunnittelua varten. Jälkimmäiset käsittävät toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan viranomaisille selkeät ja kattavat puitteet toimintalinjojen laadintaa ja koordinointia varten yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Virkamiesten yhtenäistä palkkausta koskevan uuden lakiehdotuksen laatiminen viivästyy todennäköisesti edelleen. Lain on tarkoitus täydentää uutta virkamieslakia. Hallitus turvautuu lainsäädäntöprosessissa edelleen poikkeussäädöksiin, joita annettiin helmikuun ja heinäkuun 2006 välisenä aikana yhteensä 105 kappaletta. Tällainen menettely ohittaa

parlamentin aseman lainsäätäjänä ja valvojana, ja sen tähden siihen tulisi turvautua vain poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Ihmiskauppa

Vuosia 2006–2010 koskeva strategia ja toimintasuunnitelma ihmiskaupan torjumiseksi hyväksyttiin elokuussa 2006. Ihmiskaupan estämiseen ja sen uhreille annettavan avun seurantaan keskittyvän kansallisen viraston virkoja on saatu täytettyä. Tarkoitus on perustaa kahdeksan aluetoimistoa ja ottaa käyttöön atk-järjestelmä Romaniaan palautettujen uhrien rekisteröimiseksi niin, että heitä voidaan ryhtyä auttamaan. Suunnitteilla on osittain valtion rahoittama ohjelma, josta annetaan uhreille lääketieteellistä, psykologista ja oikeudellista apua. Toistaiseksi vuonna 2006 yhteensä 130 uhria on saanut apua joko valtion tai kansalaisjärjestöjen ylläpitämissä keskuksissa tai kotonaan. Toukokuussa 2006 paljastui 45 ihmiskauppatapausta, joissa oli mukana 91 ihmisten salakuljettajaa. Heistä 15 pidätettiin.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Uhrien sopeuttaminen takaisin yhteiskuntaan edellyttää vielä lisätoimia. Virastolle osoitetuista 34 virasta on täyttämättä 16. Viraston talousarviota, johon on lisätty määrärahoja uusia tehtäviä varten, ei ole vielä hyväksytty. Romaniaan palautettujen uhrien rekisteröintiin tarkoitettu atk-järjestelmä ei ole vielä toimintavalmis, ja uhrien uudelleen sopeuttamista yhteiskuntaan tuetaan vain muutamilla toimilla.

Vankien epäasiallinen kohtelu ja vankilaolot

Pidätettyjen olosuhteiden parantamisessa on tapahtunut edistystä. Romanian poliisi on kunnostanut kuusi poliisivankilaa ja sulkenut yhden. Poliisi tarkasti touko- ja kesäkuussa tutkintavankien olosuhteita yhdeksässä maakunnassa sekä viidellä poliisiasemalla Bukarestissa. Tarkastukset eivät paljastaneet ihmisoikeusloukkauksia. Myöskään menettelysääntöjä ei rikottu; esimerkiksi tutkintavankeja ja rangaistusvankeja ei pidetty samassa sellissä. Rikossyytteistä vastaavalle pääosastolle toimitettiin kolme valitusta, joissa väitettiin poliisien syyllistyneen epäasialliseen kohteluun. Tarkempi tutkimus paljasti, ettei valituksille ollut pohjaa. Kesäkuussa 2006 annettiin laki rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanosta, jossa säädetään vankiloiden sisäisestä eriyttämisestä (huipputurvallinen osasto, suljettu osasto, puolisuljettu osasto ja avo-osasto). Laki helpottaa myös vankilaolojen parantamista ja lisää tuomareiden mahdollisuuksia valvoa toimeenpantuja rangaistuksia.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Lainvalvontaviranomaisten ja vankiloiden henkilökunnan harjoittamasta epäasiallisesta kohtelusta, kuten liiallisesta voimankäytöstä, on edelleen tehty valituksia. Tuomioistuimet käsittelevät harvoin tällaisia tapauksia, eikä niissä ole toukokuun jälkeen annettu rangaistuksia. Toimenpiteitä tutkintavankien siirtämiseksi poliisiasemien kellaritiloista sopivampiin tiloihin on jatkettava.

Lastensuojelu

Lastensuojelun osalta on tapahtunut edistystä. Viranomaiset ovat jatkaneet lasten oikeuksista ja adoptoinnista vuonna 2005 annetun lainsäädännön täytäntöönpanoa. Tältä osin Romanian lainsäädäntö vastaa nyt lasten oikeuksista tehtyä YK:n yleissopimusta ja on samalla tasolla jäsenvaltioiden lainsäädännön kanssa. Laitoksiin sijoitettujen lasten määrä on laskenut edelleen. Olosuhteet jäljellä olevissa laitoksissa ovat parantuneet huomattavasti ja ovat yleisesti ottaen hyvät. Moni lapsi on palannut perheensä luo ja osa on sijoitettu henkilöiden luo, jotka on koulutettu sijaishoitajiksi. Toimintasuunnitelma, jonka tavoitteena on auttaa äitejä niin, etteivät he hylkäisi vastasyntyneitä vauvojaan, on pantava täytäntöön. Vammaisten lasten osalta Romanian viranomaiset ovat perustaneet työryhmän, jonka tehtävänä on tutkia vammaisten lasten elinolosuhteita hoitolaitoksissa, sairaaloissa ja sisäoppilaitoksissa parannusehdotusten löytämiseksi.

Vammais- ja mielenterveyshuolto

Asiassa on tapahtunut jonkin verran edistystä. Toimintasuunnitelma mielenterveyshuollon uudistusstrategian täytäntöönpanemiseksi vuosina 2006–2009 hyväksyttiin toukokuussa 2006. Mielenterveyspalvelujen kansallinen keskus perustettiin elokuussa 2006 koordinoimaan mielenterveyshuollon uudistusta. Lisää sosiaalityöntekijöitä on palkattu valvomaan ihmisoikeuksien kunnioittamista psykiatrisissa hoitolaitoksissa. Sosiaalityöntekijöiden palkkaaminen olisi saatettava kiireesti päätökseen. Vammaisten hoidon järjestäminen laitosten ulkopuolella on jatkunut. Vammaisten asioita hoitava virasto jakoi äskettäin kansalaisjärjestöille varoja vammaispalvelujen järjestämiseksi. Parhaillaan valmisteilla on 18 sosiaalipalveluihin liittyvää hanketta, jotka koskevat esimerkiksi koulutusta ja työelämään sopeuttamista, väliaikaista hoitoa tarjoavia laitoksia ja tukiasuntoja.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Laadukkaiden palvelujen tarjoaminen vammaisille eli paikallisten vaihtoehtoisten palvelujen luominen sekä työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksien lisääminen on asetettava selkeästi etusijalle. Vaikka mielenterveyshuollon osalta on toteutettu toimenpiteitä kiireellisimpien haasteiden ratkaisemiseksi, paljon työtä on vielä jäljellä, ennen kuin joidenkin psykiatristen hoitolaitosten ylikuormitus saadaan poistettua ja varmistetaan riittävä henkilöstö ja asianmukainen hoito. Mielenterveyshuollon uudistuksen asianmukainen täytäntöönpano edellyttää kattavaa kokonaissuunnitelmaa, jonka valvonnasta on myös huolehdittava.

Omaisuuden palauttaminen

Omaisuuden palauttamisen osalta on tapahtunut jonkin verran edistystä. Lainsäädäntöä on muutettu siten, että korvausten määrittäminen ja maksaminen on aiempaa yksinkertaisempaa. Hakemusten käsittely on kuitenkin edelleen hidasta.

Vähemmistöjen suojelu ja yhteiskuntaan sopeuttaminen

Vähemmistöjen suojelun osalta on tapahtunut vain vähän edistystä. Lakiehdotus kansallisten vähemmistöjen asemasta sekä tasa-arvon, syrjintäkiellon ja monikulttuurisuuden periaatteiden määrittämisestä on edelleen parlamentin käsiteltävänä.

Tämän lain etenemistä on seurattava tarkasti. Elokuussa 2006 hyväksytyssä uudessa kansallisessa työllistämissuunnitelmassa esitetään toimia, jotka on kohdistettu nimenomaan vähemmistöihin, kuten romaneihin. Lakia kaikenlaisen syrjinnän kieltämisestä ja rangaistavaksi tekemisestä on muutettu siten, että se vastaa EU:n normeja, joiden mukaan syrjinnäntorjuntaneuvoston on oltava riippumaton. Romaniasioiden kansallisen viraston hallinnolliset valmiudet ovat parantuneet sitä mukaa kun alueellisia toimistoja on perustettu. Virasto on myös käynnistänyt yhteisöjen kehittämishankkeiden täytäntöönpanon. Hankkeet saattavat parantaa romanien tilannetta huomattavasti, ja vaikutukset voivat olla pysyviä. Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Täytäntöönpano on hidasta. Romanivähemmistön puutteellinen sosiaalinen osallisuus muodostaa edelleen rakenteellisen ongelman. Elinolosuhteet ovat yleisesti ottaen edelleen riittämättömät. Työllistämistoimia olisi kehitettävä edelleen, ja niiden täytäntöönpanosta olisi huolehdittava. Romaneja koskevia strategioita ja toimintalinjoja varten ei ole aina myönnetty riittäviä resursseja etenkään paikallistasolla. Romanian viranomaiset eivät pysty vielä kaikilla tasoilla osoittamaan, että romaneihin kohdistuvaan rasismiin sovellettaisiin nollatoleranssia.

Romanit joutuvat edelleen kokemaan institutionaalista väkivaltaa ja muuta vihamielistä kohtelua. Esimerkkinä voidaan mainita poliisien ratsiat romaniyhteisöihin ja romanien häädöt, jotka jättävät romanit kodittomiksi. Ihmiset eivät ole yleensä kovinkaan hyvin selvillä Romanien tilanteesta ja romaneja koskevasta hallituksen strategiasta. Erityisesti tämä koskee paikallisyhteisöjä, jotka ovat vastuussa häädöistä. Paikallisviranomaisia olisi autettava laatimaan yhteisöjen kehittämishankkeita ja löytämään ratkaisuja romaniasutuksen laillisuuteen liittyviin ja muihin ongelmiin. Institutionaaliset puitteet romaneja koskevan kansallisen strategian täytäntöönpanemiseksi eivät ole vielä riittävän tehokkaat, ja sen vuoksi romaniasioiden kansallisen viraston ja romaniväestön edustajien mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon heitä koskevilla aloilla ovat vähäiset. Romanian olisi tehostettava toimia tällä alalla välittömästi ja jatkettava niitä myös liittymisen jälkeen.

2.2. Taloudelliset arviointiperusteet

Makrotalouden vakaus ja politiikkayhdistelmä

Toukokuun 2006 seurantakertomuksessa vahvistettiin, että Romanialla on edelleen toimiva markkinatalous, ja todettiin, että maassa sovelletaan aiempaa tarkoituksenmukaisempaa finanssi-, raha- ja palkkapolitiikkaa. Kertomuksen antamisen jälkeen edistystä on tapahtunut seuraavilla aloilla: Julkisen talouden ylijäämä oli vuoden 2006 alkupuoliskolla 1,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Inflaation hidastuminen jatkui. Keskuspankki tiukensi vähimmäisvarantovelvoitteita ja nosti ohjauskorkoa maltillisesti inflaatiopaineiden ja -riskien johdosta. Tuottavuuden kasvu korvaa suurelta osin reaalipalkkojen nousun.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Finanssipolitiikkaa lievennettiin huomattavasti, ja vuoden 2006 alkuperäistä alijäämätavoitetta, joka oli 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen, tarkistettiin ylöspäin kahteen otteeseen: huhtikuussa tavoitteeksi asetettiin 0,9 prosenttia ja kesäkuussa

2,5 prosenttia. Budjetoitujen menojen lisäys oli lähes 3,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Lisäyksestä 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen johtuu julkisen sektorin palkkojen korotuksista. Tämä myötäsyklinen politiikka poikkeaa Romanian aiemmin harjoittamasta keskipitkän aikavälin finanssipolitiikasta. Se lisää riskiä, että julkisen talouden alijäämälle asetettu 3 prosentin raja-arvo suhteessa BKT:hen ylittyy tulevaisuudessa. Inflaatiokehityksen pohjalta näyttää uhkaavasti siltä, ettei vuodeksi 2006 asetettua tavoitetta saavuteta. Aiempaa löysempi finanssipolitiikka ja velan nopea kasvu huonontavat mahdollisuuksia saavuttaa ensi vuodeksi asetettua inflaatiotavoitetta.

Menouudistus ja verosäännösten noudattaminen

Toukokuun 2006 seurantakertomuksessa todettiin, että julkisen menojärjestelmän uudistamista ja verosäännösten noudattamisen edistämistä olisi jatkettava ja veronkantoa tehostettava. Kertomuksen antamisen jälkeen on edistystä tapahtunut seuraavilla aloilla: tuloveron ja arvonlisäveron kantaminen sekä verolakiin tehdyt muutokset, jotka laajentavat veropohjaa ja parantavat verojen rakenteita.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Menopolitiikan lieventämisestä huolimatta Romaniassa ei ole toteutettu toimia, joilla olisi tehostettu julkisten menojen priorisointia ja parannettu valmiuksia toteuttaa laajoja julkisia investointihankkeita. Vain noin puolet lisämenoista varattiin investointeihin. Julkisen sektorin palkat, tuet sekä julkiset tavara- ja palveluhankinnat kasvoivat 1,1 prosentilla suhteessa BKT:hen. Parlamentin on vielä hyväksyttävä eläkeuudistus kokonaisuudessaan. Veronkantoa ja verosäännösten noudattamista on edelleen tehostettava julkisen talouden kestävyyden varmistamiseksi.

Yksityistäminen ja yritysten rakennemuutokset

Toukokuun 2006 seurantakertomuksessa vahvistettiin, että Romanialla on edelleen toimiva markkinatalous, ja todettiin, että rakenneuudistusten syventäminen edellyttää erityisesti energia- ja kuljetussektorin sekä kaivostoiminnan uudistusten jatkamista ja edistymistä yksityistämisohjelman täytäntöönpanossa. Kertomuksen jälkeen on tapahtunut jonkinasteista edistystä. Valtion osittain omistamien yritysten lukumäärä laski hieman. Neljä yksityistämisviranomaisen (AVAS) yrityssalkkuun kuulunutta yritystä, joissa valtiolla oli enemmistöosuus, yksityistettiin tai asetettiin selvitystilaan. Energian hintoja mukautettiin edelleen kustannuksia vastaavasti. Kaivostoiminnan rakenneuudistusohjelman puitteissa suljettiin lisää kaivoksia ja henkilöstömäärien tarkistuksia jatkettiin.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Yksityistämisessä ei saavutettu hallituksen asettamia tavoitteita, ja yksityistämisprosessi eteni yleisesti ottaen hitaasti pankki- ja energia-aloilla sekä puolustusteollisuudessa. Eräiden valtionyhtiöiden kohdalla (esimerkiksi Tractorul Brasov) valtiontuen jatkamista pidetään parempana vaihtoehtona kuin yrityksen purkamista. Maaliskuun 2006 loppuun mennessä tavoitteena ollut viiden suuren teollisuusyrityksen myynti ei edelleenkään onnistunut. Sisämarkkinoiden kilpailua pitäisi tehostaa pienentämällä kansainvälisten ja kotimaisten kaasuntuottajien välistä hintaeroa.

Liiketoimintaympäristö

Toukokuun 2006 seurantakertomuksessa todettiin, että uusia maksurästejä kertyi edelleen ja konkurssilainsäädännössä oli yhä puutteita. Kertomuksen jälkeen on tapahtunut jonkinasteista edistystä. Verorästien yhteismäärä on laskenut ja uusien maksurästien kertyminen on hidastunut. Suuria verovelallisia on haettu yhä useammin konkurssiin tai niihin on sovellettu pakkoperintämenettelyjä. Energialaskujen perintää on tehostettu jonkin verran. Uusia maksukyvyttömyystapauksia on ilmoitettu huomattava määrä, samalla kun loppuun saatettujen menettelyjen määrä on kasvanut ja tapausten käsittely nopeutunut.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Vanhojen ja uusien verorästien yhteismäärä on edelleen huomattava, ja tämä koskee erityisesti valtionyhtiöitä. Hallitus palasi vanhaan käytäntöönsä, sillä se päätti peruuttaa erään suuren energiantoimittajan velat, joiden suuruus oli yli prosentin suhteessa BTK:hen, esittämättä kuitenkaan vastineeksi tehokkaita rakenneuudistustoimia. Laskujen maksamatta jättäminen on edelleen yleistä energia-alalla. Tasapuolisen liiketoimintaympäristön luomiseksi on talouden kurinalaisuutta edelleen lisättävä ja oikeuslaitoksen toimintaa tehostettava.

2.3. Yhteisön säännöstöä koskevat arviointiperusteet

Tässä osassa arvioidaan Romanian edistymistä niillä yhteisön säännöstöön kuuluvilla osa-alueilla, joiden katsottiin toukokuussa 2006 edellyttävän tehostettuja toimenpiteitä. Osa-alueet on jaettu kahteen ryhmään:

– osa-alueet, joilla on tapahtunut huomattavaa edistystä ja joilla Romanian voidaan todeta etenevän oikeaan suuntaan edellyttäen, että kehitys jatkuu nykyisellä vauhdilla, ja

– osa-alueet, joilla tarvitaan lisätoimia ja joilla Romanian olisi edelleen jatkettava valmisteluja.

2.3.1. Osa-alueet, joilla valmistelut etenevät nyt hyvin

1 luku: Tavaroiden vapaa liikkuvuus

Horisontaalisten ja menettelyjä koskevien toimenpiteiden osalta on tapahtunut edistystä. Erityisesti tämä koskee hallinnollisia valmiuksia akkreditoinnin alalla. Romanian akkreditointielintä koskevia sääntöjä on parannettu, henkilöstöä on palkattu ja koulutusta järjestetty. Lisäksi on valmisteltu tai hyväksytty asiakirjoja, jotta Romania saisi takaisin monenvälisen sopimuksen allekirjoittajavaltion asemansa Euroopan akkreditointielinten yhteistyöjärjestössä (*European Cooperation for Accreditation*) laadunhallintajärjestelmien ja tuotteiden sertifiointielinten alalla. Kaiken kaikkiaan Romania on edistynyt tyydyttävästi tällä tavaroiden vapaan liikkuvuuden alalla.

2 luku: Henkilöiden vapaa liikkuvuus

Henkilöiden vapaan liikkuvuuden alalla on selvästi tapahtunut edistystä. Parlamentti on antanut lainsäädäntöä, jonka tarkoituksena on saattaa yhteisön säännöstö, joka koskee unionin **kansalaisten** ja heidän perheenjäsentensä **oikeutta** liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, osaksi kansallista lainsäädäntöä. Lisäksi parlamentti on muuttanut lainsäädäntöä varmistaakseen, että muilla EU:n kansalaisilla on samat mahdollisuudet saada koulutusta kuin Romanian kansalaisilla ja että heihin sovelletaan samoja koulumaksuja. **Vaalioikeuksia** koskevaa yhteisön säännöstöä ei ole vielä saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Romanian olisi jatkettava valmistautumista tällä alalla jäljellä olevina kuukausina ennen liittymistä.

3 luku: Palvelujen tarjoamisen vapaus

Sijoittautumisoikeuden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tiellä olevien esteiden tunnistamisen ja EY:n perustamissopimukseen nähden jäljellä olevien ristiriitaisuuksien poistamisen osalta on tapahtunut huomattavaa edistystä. Romanialla on nyt valmiina oikeudellinen kehys, jonka puitteissa Euroopan yhteisöstä ja Euroopan talousalueelta tulevat henkilöt voivat tarjota väliaikaisesti palveluja ilman, että heidän täytyy hankkia toimilupaa.

6 luku: Kilpailupolitiikka

Valtiontukisääntöjen noudattamisen valvonta on jälleen edennyt hyvin. Tukitoimenpiteiden arviointi ja analyysi kilpailuneuvostossa on edelleen tyydyttävällä tasolla, ja kilpailuneuvoston toiminta on riippumatonta. Romania on onnistunut lisäämään valtiontukikuria siinä määrin, että viranomaiset ja elinkeinoelämä ovat nyt selvillä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, vaikka valtiontukien myöntäjien (erityisesti valtiovarainministeriön) toiminnassa onkin vielä parantamisen varaa. Esimerkkinä tästä on valtiontuki, jota on myönnetty verohelpotusten muodossa raha-arpajaisia järjestävälle yritykselle. Romanian on pyrittävä saattamaan loppuun niitä tukitoimenpiteitä koskeva arviointi, joita on toteutettu rakenneuudistuksen tarpeessa olevien suurten yritysten hyväksi.

Terästeollisuudelle myönnetyn valtiontuen osalta Romanian viranomaiset ovat tehneet tiivistä yhteistyötä komission kanssa terästeollisuutta koskevan kansallisen rakenneuudistusohjelman täytäntöönpanon yhteydessä. Romania on noudattanut lupaustaan olla hyväksymättä valtiontukea kansalliseen rakenneuudistusohjelmaan kuuluville terästehtaille.

Sen sijaan on tehostettava toimia teräsalan yritysten elinkelpoisuuden palauttamiseksi pitkällä aikavälillä rakenneuudistuskauden jälkeen. Rakenneuudistustuki, jota oli myönnetty kansalliseen rakenneuudistusohjelmaan kuulumattomille teräsalan yrityksille, on peritty takaisin.

7 luku: Maatalous

Edistystä on tapahtunut useimmilla aloilla. Useimpien **yhteisten markkinajärjestelyjen** hallinnollisia (henkilöstöön ja koulutukseen liittyviä) valmiuksia on lisätty. Useita menettelyoppaita on valmisteltu tai viimeistelty. Seuraavassa muutamia tiettyjen alojen keskeisiä edistysaskelia: viljalle tarkoitetun 128 interventiokeskuksen virallinen hyväksyminen, 288 maidon ostajan virallinen hyväksyminen, hallituksen laatimat menetelmät maitokiintiöiden jakamiseksi sekä kansallisen varannon määrittäminen, liha-alalla ruhojen luokittelujärjestelmää koskevan oikeudellisen kehyksen täydentäminen ja sianruhojen luokittelujärjestelmän käyttöönotto. Viinitilarekisteri on nyt suunniteltu yhteentoimivaksi yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän kanssa.

Kotieläinjalostuksesta vastaava kansallinen virasto on aloittanut toimintansa. **Sisämarkkinoiden eläinlääkinnällisen valvontajärjestelmän** osalta voidaan todeta, että eläinten tunnistamiseen ja niiden siirtojen rekisteröintiin tarkoitettu järjestelmä on

perustettu. Nautaeläintietokanta on toiminnassa. Tietokannan hallinnointia on kuitenkin tehostettava huomattavasti, ja tämä edellyttää eläinlääkintäviranomaisten hallinnollisten valmiuksien lisäämistä. Kahdeksan rajatarkastusaseman rakentaminen on jo pitkällä, ja henkilöstön kouluttaminen on käynnistynyt. Romania on ilmoittanut, että kaikkien kahdeksan rajatarkastusaseman pitäisi olla toimintakunnossa lokakuussa 2006.

8 luku: Kalastus

Kalastusta koskevan yhteisön säännöstön osalta on tapahtunut huomattavaa edistystä, sillä Romania on antanut poikkeussäädöksen, jolla selkeytetään rakennerahastovarojen hallinnointia. Näin ollen kalavarojen hallinnoinnista vastaava kansallinen yhtiö ei enää osallistu yhteisön varojen hallinnointiin välittäjäelimenä. Kansallisen strategiaohjelman ja toimintaohjelman valmistelu on edennyt huomattavasti. Kalastus- ja vesiviljelyalan kansallisen viraston hallinnollisia valmiuksia on vahvistettu.

10 luku: Verotus

Välittömän verotuksen alalla Romania on saattanut lähes kokonaan osaksi kansallista lainsäädäntöään direktiivit pääoman hankinnasta kannettavista välillisistä veroista, sulautumista, emo- ja tytäryhtiöistä, koroista ja rojalteista sekä säästöjen verotuksesta. Useita asioita on kuitenkin korjattava vielä ennen liittymistä. Verolailla saatettiin loppuun hallinnollista yhteistyötä ja keskinäistä avunantoa koskeva yhdenmukaistaminen. Romania on lakkauttanut kaikki verovapaat myymälät maarajoillaan. Romania on tältä osin valmis liittymiseen edellyttäen, että kyseiset muutokset hyväksytään.

Välillisen verotuksen alalla on tapahtunut edistystä. Uudella verolailla saatiin päätökseen alaa koskevan lainsäädännön yhdenmukaistaminen, sillä sen myötä kaikkien yhdenmukaistettujen tuoteryhmien kuljetusta yhteisön sisällä koskevat säännökset sekä energiadirektiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä. Romania on myös saavuttanut energiatuotteisiin (lyijypitoista bensiiniä ja raskasta polttoöljyä lukuun ottamatta) sekä alkoholi- ja tupakkatuotteisiin sovellettavan vähimmäisverotason ja ottanut käyttöön alennetun valmisteveron (50 %), joka koskee pienten hedelmänviljelijöiden henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja tuotteita. Arvonlisäveron alalla 1. tammikuuta 2007 voimaan tulevan uuden verolain myötä poistetaan jäljellä olevat ristiriidat yhteisön säännöstön kanssa ja otetaan käyttöön yhteisön sisäinen arvonlisäverojärjestelmä. Uuden verolain yhteydessä on kuitenkin annettu autoverotusta koskevaa lainsäädäntöä, joka on ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa.

18 luku: Koulutus

Yhteisön ohjelmien osalta voidaan todeta, että tulevan nuorisotoimintaohjelman (Youth in Action) hallinnointi on päätetty uskoa kansalliselle toimistolle, joka vastaa tästä lähtien sekä elinikäistä oppimista koskevasta ohjelmasta että nuorisotoimintaohjelmasta. Nyt tarvitaan asianmukaisia toimia, joilla varmistetaan, että kyseisten ohjelmien hallinnoinnin sulauttaminen tapahtuu mahdollisimman joustavasti. Suunnitteilla on opetus- ja tutkimusministeriön, nuorisoasioista vastaavan viranomaisen sekä mainitun kansallisen toimiston kolmikantasopimus, jolla pyritään varmistamaan toimien koordinointi ja valvonta sekä varojen avoin ja asianmukainen käyttö.

21 luku: Aluepolitiikka

Institutionaalisten rakenteiden (hallinnollisten valmiuksien) alalla on tapahtunut huomattavaa edistystä. Romania on suurelta osin noudattanut henkilöstön palkkaamista ja koulutusta koskevia suunnitelmia. Tehtävien siirtäminen hallintoviranomaisilta välittäjäelimille on siirtynyt päätösvaiheeseen. Koordinointimenettelyjen osalta on toteutettu joitakin toimia. Hankkeiden valmistelu on edennyt hyvin useimmilla aloilla.

Myös **seurannan ja arvioinnin** osalta on tapahtunut huomattavaa edistystä, ja yhtenäisen hallinnon tietojärjestelmän perustaminen on edennyt aikataulun mukaisesti. Arviointivalmiuksia on kehitetty edelleen perustamalla arviointiyksiköitä, laatimalla arviointistrategia, kouluttamalla ja tiedottamalla.

Siitä huolimatta toimia valmiuksien lisäämiseksi kaikilla tasoilla on tehostettava, jotta voidaan varmistaa EU:n varojen täysimääräinen hyödyntäminen sekä yhteisön säännöstön noudattaminen. Erityisesti hankkeiden valintamenettelyt ja täytäntöönpano edellyttävät tarkkaa seurantaa sen varmistamiseksi, että liittymistä ennen myönnettyjen varojen käytössä esiintyneet ongelmat eivät toistu.

22 luku: Ympäristö

Hallinnollisten valmiuksien osalta on yleisesti ottaen tapahtunut huomattavaa edistystä. Henkilöstön määrää on lisätty, ja henkilöstöä on koulutettu. Vastuun jakautumista ympäristöhallinnon eri tasojen kesken on parannettu. Siitä huolimatta ympäristöministeriön ja kansallisen ympäristökeskuksen on lisättävä tiedottamista alueellisille ja paikallisille virastoille. Avoimet virat on täytettävä ennen liittymistä ja koulutusta on jatkettava, jotta voidaan varmistaa pätevä ja riittävä henkilöstö.

Horisontaalisen lainsäädännön alalla on saatettu loppuun **yhdenmukaistaminen** kansalaisten osallistumista ja oikeussuojaa koskevan yhteisön säännöstön osalta. Täytäntöönpano on aloitettava viipymättä.

Jätehuoltoa koskeva yhteisön säännöstö on saatettu kokonaan osaksi kansallista lainsäädäntöä. Hallinnollisia valmiuksia on vahvistettu, ja erityisesti aluetasolla on nyt paremmat valmiudet valvoa jätehuoltoa koskevan yhteisön säännöstön täytäntöönpanoa. Ehdotukset alueellisiksi jätehuoltosuunnitelmiksi on vahvistettu. Muitakin tärkeitä valmistelevia toimenpiteitä on toteutettu kaatopaikkadirektiivin sekä pakkausjätteitä ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromua koskevien direktiivien panemiseksi täytäntöön. Kansallisten viranomaisten on kuitenkin lisättävä tiedottamista ja neuvonantoa.

Veden laatua koskeva yhteisön säännöstö on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Veden laadun valvonta on aloitettu yhteisön säännöstössä määriteltyjen parametrien ja mittausvälien mukaisesti. Muista keskeisistä täytäntöönpanotoimista voidaan mainita juomaveden keruualueiden määrittäminen sekä uuden inventaarin tekeminen keräilyjärjestelmien sekä jäteveden käsittelyn käyttöönottoa varten. Investointeja vesihuollon infrastruktuuriin on jatkettu, ja on laadittu uusi rahoitusstrategia.

Teollisuuden aiheuttaman saastumisen osalta voidaan todeta huomattavaa edistystä

ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annetun direktiivin (IPPC-direktiivi) soveltamisalaan kuuluvassa lupamenettelyssä. Elokuun 31. päivään 2006 mennessä oli jätetty yhteensä 549 lupa-anomusta. Niiden tapausten yhteismäärä, jotka edellyttävät lupaa, on 607. Elokuun loppuun mennessä oli lupia myönnetty 272 kappaletta. Vesilupamenettelyt on yhdenmukaistettu IPPC-lupien myöntämismenettelyjen kanssa, joten lupamenettelyissä ei pitäisi enää esiintyä viiveitä. On tärkeää, että jäljellä olevat luvat myönnetään ajallaan, tinkimättä kuitenkaan sääntöjen noudattamisesta.

24 luku: Yhteistyö oikeus- ja sisäasioissa

Edistystä on tapahtunut myös **poliisiyhteistyön sekä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan** osalta. Romanian poliisilaitos on palkannut yli 1 000 uutta työntekijää, joista useimmat on määrätty valvomaan yleistä järjestystä. Poliisilaitos on hankkinut uusia poliisiautoja, jotta poliisi voisi paremmin hoitaa tehtäviään kaukana maaseudullakin. Myös valmiuksia torjua järjestäytynyttä rikollisuutta on tehostettu ottamalla käyttöön uutta atk-laitteistoa ja -ohjelmistoa. Rikostekninen laboratorio on saanut uutta laitteistoa DNA-analyysien tekemistä varten.

Huumausaineiden torjunnan alalla on huumausaineiden torjunnasta vastaavan kansallisen viraston henkilöstön määrää lisätty yli 95 prosenttiin Romanian tavoitteesta. Seitsemän neuvontapistettä eri puolilla maata on kunnostettu. Toukokuun ja 26. kesäkuuta välisenä aikana takavarikoitiin noin 20 kiloa huumeita. Määrä sisälsi lähes 2 kiloa heroiinia ja yli 1 800 ekstaasipilleriä. Lisäksi takavarikoitiin yli 63 kiloa sekä 440 litraa kemiallisia aineita, joita käytetään huumeiden tuotannon lähtöaineina.

Oikeudellisesta yhteistyöstä yksityis- ja rikosoikeudellisissa asioissa voidaan todeta, että tuomareita ja syyttäjiä varten on verkossa julkaistu toimintaohjeet, joissa kuvaillaan liittymisen jälkeen noudatettavia menettelysääntöjä. Valmistelut Romanian liittymiseksi Euroopan oikeudelliseen verkostoon jatkuvat. Asianomaiset koulutuslaitokset ovat järjestäneet alan koulutusta.

28 luku: Varainhoidon valvonta

Romania on laatinut strategian **julkisen varainhoidon sisäisen valvonnan** kehittämiseksi kansainvälisten normien ja EU:n parhaiden käytänteiden mukaisesti. Strategian täytäntöönpano etenee yhteisön säännöstön mukaisesti. Ennaltaehkäisevä varainhoidon valvonta on tarkoitus ottaa vähitellen osaksi hallinnollista vastuuta.

Rakennepoliittisiin toimiin käytettävien varojen valvonnan osalta voidaan todeta, että liittymistä valmistelevien ISPA-varojen käytöstä vastaavat virastot ovat täysin toimintavalmiita, ja koko ISPA-järjestelmälle on myönnetty EDIS-hyväksyntä (EDIS, *Extended Decentralised Implementation System* eli laajennettu hajautettu täytäntöönpanojärjestelmä). Tämä osoittaa, että Romania valvoo nyt tyydyttävällä tavalla rakennetoimiin käytettäviä varoja. Sen sijaan liittymistä valmistelevien Phare-varojen osalta EDIS-tarkastuksessa edellytettiin lisätoimia, jotta hyväksyntä voidaan myöntää vuoden loppuun mennessä.

2.3.2. Osa-alueet, joilla tarvitaan vielä lisää edistymistä

1 luku: Tavaroiden vapaa liikkuvuus

Jonkin verran edistystä on tapahtunut **vanhaan lähestymistapaan** perustuvan lainsäädännön alalla erityisesti muuntogeenisten organismien viljelyn, tuotannon ja markkinoille saattamisen valvonnan osalta. Romania on saattanut elintarvikkeiden turvallisuutta koskevan yhteisön säännöstön osaksi kansallista lainsäädäntöä. Oikeudellinen kehys, jota tarvitaan muuntogeenisten viljelykasvien rekisteröinti- ja valvontajärjestelmän käyttöön ottamiseksi, on nyt valmis. Sama koskee geneettisesti muunnetun soijan viljelykieltoa, joka tulee voimaan liittymishetkellä.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Oikeudellisen kehyksen täytäntöönpanoa on tehostettava huomattavasti. Erityisesti tämä koskee selvästi määritellyn valvontajärjestelmän valmistelua, jota on nopeutettava sen varmistamiseksi, että geneettisesti muunnetun soijapavun vuoden 2006 koko sato saadaan kerättyä, lähetetään käsittelylaitoksiin ja merkitään ja jäljitetään EY:n vaatimusten mukaisesti. Romania ei vielä kykene varmistamaan, että maatiloilla säilytettäviä geneettisesti muunnettuja siemeniä valvotaan tehokkaasti eikä niitä käytetä viljelyssä enää liittymisen jälkeen. Elintarvikkeita ja rehuja sekä siementen laatua valvovat laboratoriot eivät ole vielä täysin toimintavalmiit. Romanian viranomaisten on huolehdittava siitä, että kesäkuussa 2006 laadittu muuntogeenisiä organismeja koskeva toimintasuunnitelma pannaan tehokkaasti täytäntöön.

3 luku: Palvelujen tarjoamisen vapaus

Pankkialalla Romania on pyrkinyt saattamaan luottolaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille määrätyt uudet pääomavaatimukset osaksi kansallista lainsäädäntöään. Niiden otteiden perusteella, joita Romanian viranomaiset ovat komissiolle lakiehdotuksista toimittaneet, ei kuitenkaan ole mahdollista päätellä, saattaako Romania luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä koskevat uudet pääomavaatimukset asianmukaisesti ja täysimääräisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään.

Vakuutusalan osalta Romania on tehostanut toimia liikennevakuutuksia koskevissa kysymyksissä vähentämällä vakuuttamattomien ajoneuvojen määrää ja lisäämällä hallinnollisia valmiuksia.

Liikennevakuutusdirektiivissä vaaditut elimet ovat nyt toimintavalmiit. Tieliikenteen uhreja varten perustettu rahasto vastaa tietokeskuksen, takuurahaston ja korvauselimen hallinnoinnista. Rahastoa varten ollaan parhaillaan laatimassa jälleenvakuutussuunnitelmaa. Romanian vihreäkorttitoimisto on nyt taloudellisesti riippumaton. Romanian suurin haaste on edelleen vihreän kortin järjestelmän keskustoimiston (*Council of Bureaux*) hallinnoiman monenvälisen sopimuksen sekä korvauselinten ja takuurahastojen välisen sopimuksen allekirjoittaminen ennen liittymistä, jotta Romaniassa rekisteröidyt autot voivat liikkua kaikkialla EU:ssa ilman liikennevakuutusten rajatarkastuksia ja jotta voidaan varmistaa, että neljättä liikennevakuutusdirektiiviä sovelletaan täysimääräisesti. On siis edelleen olemassa vaara, että liikennevakuutusten rajatarkastuksia on jatkettava

Romaniassa rekisteröityjen autojen kohdalla vielä liittymisen jälkeenkin ja että korvauselimet eivät suorita lainkaan liikennevakuutusdirektiivin 6 artiklan mukaisia korvauksia liikenneonnettomuuksien uhreille tai suorittavat vain osan korvauksista.

4 luku: Pääomien vapaa liikkuvuus

Rahanpesun torjunnan osalta on tapahtunut jonkin verran edistystä. Rahanpesun ehkäisystä ja torjunnasta vastaava kansallinen virasto on antanut säädöksiä, joiden tarkoituksena on poistaa puutteita, jotka liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisyyn ja torjuntaan, ns. asiakkaan tuntemisperiaatteeseen (”*know your customer*”) sekä muiden kuin rahoitusalalla toimivien ilmoitusvelvollisten yksiköiden sisäiseen valvontaan. Valvontaviranomaiset eivät nykyisellään valvo kyseisten yksiköiden toiminnan vakautta.

Lisätoimenpiteitä kuitenkin tarvitaan, jotta oikeudellisen kehyksen täytäntöönpano ja noudattaminen paranevat. Erityisesti tämä koskee rahoitusalan ulkopuolella toimivien ilmoitusvelvollisten yksiköiden tietoisuutta rahanpesukysymyksistä sekä kyseisten yksiköiden valvontaa. Rahanpesun ehkäisyn ja torjunnan kansallinen virasto tarvitsee yhä lisää henkilöstöä, erityisesti rahoitusanalyytikkoja, viraston toimintavalmiuksien tehostamiseksi. Kaikkien lainvalvontaviranomaisten, rahanpesun selvittelykeskuksen ja oikeuslaitoksen on tehostettava toimia rahanpesun torjuntaa ja terrorismin rahoitusta koskevan lainsäädännön täytäntöön panemiseksi.

5 luku: Yhtiöoikeus

Vaikka **teollis- ja tekijänoikeuksien** osalta on yleisesti ottaen tapahtunut edistystä, lisätoimia tarvitaan vielä tekijänoikeuksien alalla. Romania on ilmoittanut bioteknisiä keksintöjä koskevista täytäntöönpanotoimista. Valmistelut lisäsuojatodistuksia koskevien hakemusten käsittelyssä tarvittavan infrastruktuurin luomiseksi ovat käynnissä. Lisäksi Romanian viranomaiset ovat toimittaneet selventäviä tietoja yhteisvalvontajärjestöjen asemasta. Romanian viranomaiset ovat myös tehostaneet toimia teollis- ja tekijänoikeusrikosten vähentämiseksi ja toimielinten keskinäisen yhteistyön sekä toimielinten ja yksityisen sektorin välisen yhteistyön parantamiseksi. Tekijänoikeuslaki ei kuitenkaan ole vielä täysin yhdenmukainen yhteisön säännöstön kanssa, sillä eräät tv-ohjelmat on vapautettu velvoitteesta maksaa rojalteja, ja lähioikeuksia koskevien korvausten maksamista on kaiken kaikkiaan rajoitettu.

7 luku: Maatalous

Maksaja- ja interventiovirasto on ottanut vastatakseen **kauppamekanismeista**. Se on allekirjoittanut Romanian tullilaitoksen kanssa yhteistyöpöytäkirjan tuonti-/vientitodistusten hallinnoinnista. Yhteistyö terveys- ja eläinlääkintäasioista sekä elintarviketurvallisuudesta vastaavan viranomaisen kanssa on parantunut. Menettelyoppaita on laadittu. Kauppamekanismeja koskeva lainsäädäntö ei kuitenkaan ole vielä valmis. On olemassa vaara, että asioista vastaava henkilöstö ei ole liittymishetkellä täysin valmis hoitamaan tehtäviään.

Laatupolitiikan osalta ei ole tapahtunut edistymistä, ja tarkastuslaitoksia onkin vahvistettava. Vaikka **eläinravitsemuksen** valvontajärjestelmä on jo otettu käyttöön, sitä

ei vielä hyödynnetä riittävästi. **Kansanterveyteen vaikuttavien eläinlääkinnällisten toimenpiteiden** osalta olisi kiinnitettävä erityistä huomiota vaatimustenvastaisen raakamaidon käsittelyjärjestelmän käyttöönottoon liittymishetkellä. **Elävien eläinten ja eläintuotteiden kaupan** sekä **eläintautien valvonnan** osalta Romania on toimittanut kattavan suunnitelman klassisen sikaruton seurantaa, valvontaa ja hävittämistä varten. Kaiken kaikkiaan eläinlääkintäyksiköiden seuranta- ja valvontavalmiuksia olisi kuitenkin vahvistettava huomattavasti.

10 luku: Verotus

Hallinnollisten valmiuksien osalta on tapahtunut jonkin verran edistystä. Käynnissä on useita sekä lainsäädäntöön liittyviä että operatiivisia hankkeita, joilla pyritään tehostamaan veronkantoa. Vaikka verokertymä on edelleen alhainen, se on kuitenkin kasvanut muutenkin kuin otollisen suhdannetilanteen ansiosta.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Kansallisen verohallintoviraston toimintakapasiteetti on kasvanut hitaasti, ja sitä onkin vielä huomattavasti tehostettava. Viraston veronkanto- ja valvontavalmiudet ovat heikot, ja vaikka verokertymä on kasvanut prosentuaalisesti jonkin verran suhteessa BKT:hen, viimeisimpien veronkantotoimien käytännön tulokset vaihtelevat. Esimerkiksi suuri osa alv-kertymän kasvusta johtuu siitä, että arvonlisäveron kantoa maahantuonnista on tehostettu.

Romanian on jatkettava ja tehostettava toimiaan riittävän tehokkaan veronkannon ja verosäännösten noudattamisen varmistamiseksi, sillä veroviranomaisten hallinnollisia valmiuksia on parannettava, jos Romania aikoo saada valmistelutoimet päätökseen tällä alalla.

13 luku: Sosiaalipolitiikka ja työllisyys

Lainsäädännön alalla on tapahtunut jonkin verran edistystä erityisesti **työterveyden ja -turvallisuuden** osalta. Lainsäädännön yhdenmukaistaminen on kuitenkin saatettava nopeasti päätökseen sekä **työoikeuden** että **naisten ja miesten tasa-arvoisen kohtelun** osalta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä **kansanterveyttä**, esimerkiksi tartuntatauteja, tupakkamainontaa sekä verta ja kudoksia, koskevan yhteisön säännöstön saattamiseen kokonaan osaksi kansallista lainsäädäntöä. Toimia lainsäädännön täysimääräisen täytäntöönpanon ja sen soveltamisen varmistamiseksi sekä hallinnollisten valmiuksien lisäämiseksi mainituilla aloilla on tehostettava.

Vaikka talous- ja sosiaalineuvoston edustavuus on parantunut sitä mukaan kun sen jäsenmäärä on kasvanut, toimia **työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun** tehostamiseksi on jatkettava. Erityisesti tämä koskee kahden osapuolen vuoropuhelun vahvistamista, edustavuutta koskevien vaatimusten selkeyttämistä sekä työmarkkinajärjestöjen hajanaisuuteen ja riittämättömiin valmiuksiin liittyvien ongelmien ratkaisemista. Lisätoimia tarvitaan vielä väestön terveydentilan ja terveydenhoitopalvelujen saatavuuden parantamiseksi erityisesti aluetasolla ja köyhempien sosioekonomisten ryhmien ja vähemmistöjen keskuudessa.

Vaikka valmistelut **Euroopan sosiaalirahastoa** varten ovat edenneet huomattavasti,

toimia on nopeutettava lähinnä lisäämällä hallinnollisia valmiuksia ja hankkeiden valmistelua.

Sosiaalisen osallisuuden osalta on jatkettava toimia erityisesti muita heikommassa asemassa olevien ryhmien, kuten romanien, tilanteen parantamiseksi sekä heidän sopeuttamisekseen täysipainoisesti yhteiskuntaan.

15 luku: Teollisuuspolitiikka

Yksityistämisen ja rakenneuudistuksen suhteen ei ole juuri tapahtunut edistystä. Romanian olisi jatkettava valmistautumista tällä alalla jäljellä olevina kuukausina ennen liittymistä *(ks. myös taloutta käsittelevä osa)*.

20 luku: Kulttuuri ja audiovisuaalipolitiikka

Audiovisuaalipolitiikan alalla äskettäin tehdyt muutokset elokuvalakiin eivät riitä varmistamaan kansallisuuteen perustuvan syrjinnän kieltämistä koskevan periaatteen tehokasta noudattamista. Tarvitaan nopeaa toimintaa, jotta kansallisuuteen perustuvan syrjinnän kieltämistä koskeva periaate saadaan osaksi elokuvalakia ennen liittymistä ja jotta kyseinen lainsäädäntö on tältä osin yhdenmukaista yhteisön säännöstön kanssa. Romanian olisi jatkettava valmistautumista tällä alalla jäljellä olevina kuukausina ennen liittymistä.

21 luku: Aluepolitiikka

Varainhoitoa ja varainhoidon valvontaa koskevien maksu- ja todentamisjärjestelmien määrittely on parhaillaan käynnissä.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Menettelyjä on vielä testattava todentamisviranomaisen valvonnassa. Toimintaohjelmien yhteisrahoitusmekanismeja on yhtenäistettävä, jotta saadaan selville lopullisten tuensaajien vastuulle jäävä rahoitustaakka. Romania ei ole vielä alkanut soveltaa käytännössä julkisten hankintojen ennakkovalvontajärjestelmää. On huolehdittava esimerkiksi varainhoitoa, julkisia hankintoja ja hankkeiden arviointia koskevan erityiskoulutuksen järjestämisestä.

22 luku: Ympäristö

Luonnonsuojelun osalta on tehostettu Natura 2000 -verkoston valmistelutoimia. Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta. Aikataulu, joka on asetettu Natura 2000 –suojelukohteet sisältävän luettelon laatimiselle sekä julkisen kuulemismenettelyn järjestämiselle, on erittäin tiukka. Hankkeen toteuttamiseen tarvittavista riittävistä hallinnollisista valmiuksista on huolehdittava välittömästi.

24 luku: Oikeus- ja sisäasiat

Schengenin säännöstön soveltamisen ja EU:n tulevan ulkorajan valvonnan osalta on tapahtunut jonkin verran edistystä. Schengenin sopimusta koskevaa toimintasuunnitelmaa päivitettiin toukokuussa 2006, ja sen täytäntöönpano jatkuu aikataulun mukaisesti.

Romanian rajapoliisin henkilöstö EU:n tulevalla ulkorajalla oli täysimääräinen kesäkuussa. Romanian hallitus hyväksyi suunnitelman, jonka tarkoituksena on ottaa Schengenin tietojärjestelmän kansallinen osa käyttöön kesäkuussa. Lisäksi käynnistettiin tarjouskilpailut, jotka koskevat Mustanmeren tutkaseurantajärjestelmää sekä eräitä ulkorajojen yhdennetyssä valvontajärjestelmässä käytettävän matkaviestintäjärjestelmän osia. Romania allekirjoitti elokuussa Bulgarian kanssa rajajärjestelyjä koskevan sopimuksen, joka kattaa yhteistyön ja keskinäisen avunannon rajavalvonta-asioissa.

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

On olemassa edelleen suuri vaara, että Romanian rajoilla tapahtuu ihmiskauppaa, laitonta maahanmuuttoa ja salakuljetusta. Tarvitaan jatkuvia toimia sen varmistamiseksi, että ulkorajojen yhdennetty valvontajärjestelmä olisi toimintavalmis vuoteen 2009 mennessä, kuten on suunniteltu. Kaikille äskettäin palvelukseen otetuille rajavartijoille on annettava koulutusta ja varmistettava, että he kykenevät valvomaan tehokkaasti rajoja. Lisäksi rajapoliisi tarvitsee vielä lisää henkilöstöä.

Rahanpesun torjunnan täytäntöönpanon osalta on vielä tiettyjä ratkaisemattomia kysymyksiä (ks. 4 luku).

Petosten ja korruption torjunnan alalla on nostettu seitsemän uutta syytettä korkean tason korruptiotapauksissa (ks. poliittinen osuus).

Tietyt kysymykset ovat kuitenkin edelleen ratkaisematta.

Rajoilla ei ole saatavilla selkeitä tietoja eräillä keskeisillä kielillä, kuten turkiksi, ja rekkakuskeille määrätyillä sakoilla ei aina ole selvää oikeusperustaa, joten sakon määrä voi vaihdella käytännössä huomattavasti. Rikosoikeudenkäyntejä, tuomioita sekä syyllisiksi todetuille määrättäviä varoittavia rangaistuksia tarvitaan, jotta voidaan varmistaa korruption torjunnan tulosten pysyvyys.

28 luku: Varainhoidon valvonta

Tietyt kysymykset ovat ratkaisematta seuraavilla aloilla.

Lisätoimet ovat tarpeen, jotta voidaan varmistaa **julkisen varainhoidon sisäistä valvontaa** koskevan strategian täytäntöönpano. **Ulkoisen tarkastuksen** alalla on edelleen antamatta tilintarkastustuomioistuinta koskeva orgaaninen laki, jossa otettaisiin huomioon vuonna 2003 tehdyt muutokset perustuslakiin ja mainittaisiin tuomioistuimen taloudellinen riippumattomuus. Tuomioistuin on ylin tarkastuselin, ja sitä on vahvistettava edelleen. Samalla on huolehdittava siitä, että poliittiset virtaukset eivät vaikuta tuomioistuimen rakenteeseen, johtoon ja toimintaan. Nykytilanteessa ei voida varmistaa, että tuomioistuin harjoittaa tarkastustoimintaansa täysin riippumattomasti, puolueettomasti ja korkeimpien ammatillisten vaatimusten mukaisesti.

3. Yhteisön säännöstön kääntäminen romaniaksi

Yhteisön säännöstöstä on kääntämättä romaniaksi vielä noin 8 prosenttia (noin 7 000 sivua) ja tarkastamatta noin 12 prosenttia (noin 11 500 sivua). Kun otetaan lisäksi huomioon muut vaiheet (oikoluku, korjaukset, toimielinten oikeudellisten tarkastajien tekemät lopulliset muutokset), tämä tarkoittaa, että laajentumispäivästä alkaen julkaistavan *Euroopan unionin virallisen lehden* erityispainoksen kokonaissivumäärästä noin 47 prosenttia (eli noin 44 000 sivua) on vielä laatimatta.

On ensiarvoisen tärkeää, että yhteisön säännöstö käännetään romaniaksi ja tarkastetaan kokonaisuudessaan ennen liittymistä, jotta voidaan varmistaa oikeusvarmuus sekundaarilainsäädännön osalta. Romaniaa kehotetaan tehostamaan toimiaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi.